

Віншаванні Прэзідэнта

Кіраўнік беларускай дзяржавы Аляксандр Лукашэнка павіншаваў: ...Старшыню Дзяржаўнага Савета і Савета Міністраў Рэспублікі Куба Рауля Кастро Руса з нацыянальнымі святамі — Днём нацыянальнага паўстання.

У віншаванні гаворыцца, што брацкія адносіны паміж Беларуссю і Кубай дапамагаюць рашуча і паспяхоўна адстойваць інтарэсы дзяржавы, процістаяць палітыцы дыктату ў міжнародных справах, кардынаваць сумесныя падыходы да вырашэння глабальных праблем сучаснасці.

Аляксандр Лукашэнка пацвердзіў імкненне Беларусі да надання новай дынамікі супрацоўніцтва з Кубай, нарошчванню ўзаемадзеяння ў рамках ААН і іншых міжнародных арганізацый, да далейшага пашырэння двухбаковых сувязяў у розных галінах.

...Прэзідэнта Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла Уга Рафаэля Чавеса Фрыяса з днём нараджэння.

Аляксандр Лукашэнка выказаў задавальненне дынамізмам і адкрытасцю беларуска-венесуэльскага дыялога, у тым ліку на вышэйшым узроўні, што дае магчымасць разглядаць з пачуццём даверу і павагі ўсе пытанні двухбаковых адносінаў, прымаць рашэнні і выконваць іх у духу сапраўднага стратэгічнага партнёрства.

«Перакананы, што сувязі паміж нашымі краінамі, якія маюць вялікі патэнцыял, будуць і ў далейшым пашырацца і ахопліваюць усю новыя сферы ўзаемадзеяння ў інтарэсах беларускай і венесуэльскага народаў», — гаворыцца ў віншаванні.

...Прэзідэнта Перу Алана Гарсія Пераса з нацыянальнымі святамі гэтай краіны — Днём Незалежнасці.

...Прэзідэнта Мальдывскай Рэспублікі Мамуна Абдулу Гаюма з нацыянальнымі святамі — Днём Незалежнасці і пацвердзіў імкненне Беларусі да развіцця ўсебаковых сувязяў з гэтай дзяржавай.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Жніво-2008 ПЕРШЫ МІЛЬЁН

Учора ўвечары валавы збор збожжа ў гаспадарках Беларусі перавысіў 1 млн тон, паведамліў карэспандэнт БЕЛТА намеснік міністра сельскай гаспадаркі і харчавання Васіль Паўлюкоўскі. Масавая ўборка пачалася ў мінулы суботу.

Паводле слоў Васіля Паўлюкоўскага, пастаўлена задача штодзённа скошваць не менш як 100 тыс. га зерневых (па 3-4 працэнты ўборачнай плошчы), каб прыбуць да 320 тыс. тон збожжа ў дзень пры сярэдняй ураджайнасці 32 ц/га. «Улічваючы, што сёлета ўраджайнасць зерневых значна вышэйшая за мінулага года і складае 34 ц/га, з гэтай задачай сельгасарганізацыі Беларусі цалкам справяцца», — лічыць намеснік міністра. Ён нагадаў, што ў мінулым годзе па выніках кожнага ўборачнага тыдня пры сярэдняй надвор'і намалочвалі па 1 млн тон збожжа. «У гэтым годзе ёсць усе перадумовы для таго, каб прыбуць валавога збору ў 1 млн тон дасяглася за 3-4 дні ударнай працы на паллях», — падкрэсліў ён.

Васіль Паўлюкоўскі таксама адзна-

чыў, што, паводле прагнозаў сінютыкаў, надвор'е на гэтым тыдні чакаецца спрыяльным для касавіцы, таму неабходна як мага актыўней уключаць у работу высокапрадукцыйную энэрганасячоную тэхніку, арганізуючы для гэтага двухзменных рэжым.

Паводле слоў Васіля Паўлюкоўскага, зараз складаецца агульны баланс збожжа. Валавы збор прагназуецца ў аб'ёме не менш як 8,3 млн тон. Больш як палова сабраннага збожжа будзе накіравана на корм жывёле. 1 млн тон плануецца здаць у лік дзяржаўнага, будуць сфарміраваны насенныя і рэзервовыя фонды збожжа.

«Практычна ў кожным рэгіёне прагназуецца ўраджай значна большы за мінулага года. Першыя намалоты ў Гродзенскай вобласці паказваюць ураджайнасць 44 ц/га, а ёсць гаспадаркі, дзе яна перавышае 80—100 ц/га. Зерне ёсць, але яго яшчэ трэба ўзяць, таму будзе арганізаваны строгі контроль за якасцю ўборкі», — падкрэсліў намеснік міністра.

Таццяна ЛОБАС, БЕЛТА.

У Мінскай вобласці ўборачная кампанія павінна прайсці за тры тыдні, заявіў старшыня Мінсельгасу Леанід Круцэц 26 ліпеня на абласным свяце «Зажынкi-2008» у СВК «Нясвіжскія Астрыжкі». «Пра добрай арганізацыі працы да 20 жніўня асноўны хлеб у вобласці будзе сабраны», — сказаў ён. Леанід Круцэц таксама адзначыў, што сённяшняе падзея па традыцыі называецца святам першага снапа і знамянуе пачатак масавай ўборкі збожжавых. Разам з тым у вобласці ўжо ідуць ўборачныя работы. Так, азімы рапс сабраны на 50 працэнтаў ад агульнай плошчы, вядзецца і ўборка збожжавых культур.

НА ЗДЫМКУ: «Зажынкi-2008» у Нясвіжскім раёне.

ЗВЯЗДА

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Суботні дзень беларускай сталіцы прайшоў пад знакам МНС. З нагоды 155-годдзя пажарнай службы на галоўным прапекце Мінска адбыўся парад аварыйна-выратавальнай тэхнікі — ад самай сучаснай да гістарычных узораў мінулага стагоддзя. Дэманстрацыя магчымасцяў сённяшніх выратавальнікаў прывяла ў захапленне ўсіх, хто прайшоў адзначыць свята ў гарадскіх парках Горкага.

Пад знакам МНС. Сяргей Куркач.

ХРОНІКА АПОШНІХ ПДЗЕЙ

ВА УКРАЇНЕ З-ЗА ЛІЎНЯЎ ЗАГІНУЛІ 22 ЧАЛВЕКІ

У выніку моцных ападкаў у заходніх рэгіёнах Украіны па стане на панядзелак загінулі 22 чалавекі, у тым ліку шасцёра дзяцей. Як паведамілі ў МНС Украіны, 15 чалавек загінулі ў Івана-Франкоўскай вобласці, 7 — у Чарноўіцкай.

Пры гэтым у складаных умовах надвор'я выратавана 2758 чалавек, эвакуавана 6105 і адселена 13 703 чалавекі. Як паведамілася, на раніцу панядзелка аб'ектамі заставаліся 185 населеных пунктаў у сямі абласцях Украіны. Акрамя таго, там размыта 680 км аўтадарог, пашкоджана 360 аўтамабільных і 561 пешаходны мост.

Кіраўнік беларускай дзяржавы Аляксандр Лукашэнка ад імя беларускага народа і сябе асабіста выказаў глыбокія спачуванні Прэзідэнту Украіны Віктару Юшчанку, родным і блізкім загінулых у выніку паводкі.

«У Рэспубліцы Беларусь з глыбокім смуткам успрынята вестка аб паводцы ў заходнім рэгіёне Украіны, што прывяла да чалавечых ахвяраў», — гаворыцца ў спачуванні.

ПОЛЬСКИ F-16: АВАРЫЙНАЯ ПАСАДКА

Знічальнік F-16 польскай ВПС здзейсніў у панядзелак аварыйную пасадку ў варшавскім міжнародным аэрапорце імя Фрэдэрыка Шапэна ў сувязі з узгараннем на борце.

Экіпаж самалёта прыняў рашэнне аб пасадцы пасля таго, як кабіна пілотаў напўнілася дымам. Уваруле Польшча мае на ўзбраенні 41 самалёт F-16 амерыканскай вытворчасці, якія базіруюцца на паўднёвым захадзе Польшчы.

ДЗЕ Ў ЕВРОПЕ ЖЫЦЬ ДОБРА?

Амерыканскі часопіс Forbes склаў спіс лепшых гарадоў Еўропы па якасці жыцця. Рэйтынг заснаваны на 39 крытэрыях, якія ўключаюць у сябе ўзровень палітычнай стабільнасці і зла-

ЧЫННАСЦІ, ЭКАНАМІЧНАГА І САЦЫЯКУЛЬТУРНАГА СТАНОВІШЧА, СІСТЭМЫ АХОВЫ ЗДОР'ОУ, АДУКАЦЫІ, ДАСТУПНАСЦІ ЖЫЛЛя.

Вось спіс самых-самых у парадку ўзрастання: 10. Брусель, Бельгія. Колькасць балаў: 105. Валоде сістэмай высокаадукацыйнага чыгуны, якая злучае яго са шматлікімі іншымі гарадамі Еўропы. Мае вялікую колькасць школ для іншаземцаў. Да мінушага года аднесці высокую шчыльнасць дарожнага руху і забруджанасць паветра.

9. Амстэрдам, Нідэрланды. Колькасць балаў: 105,7. Да плюсоў горада можна аднесці яго каналы, паркі, музеі, вялікі выбар міжнародных вучэбных устаноў, да мінушага — талерантнае стаўленне да наркотыкаў, высокую забруджанасць паветра.

8. Капенгаген, Данія. Колькасць балаў: 106,2. Да плюсоў горада можна аднесці вялікую колькасць міжнародных навуковых устаноў і прыватных медыцынскіх устаноў, да мінушага — высокі кошт жыцця.

7. Берн, Швейцарыя. Колькасць балаў: 106,5. Да плюсоў горада можна аднесці высокую якасць жыцця, выдатныя балныцы і крамы, да мінушага — недаступнасць жылля ў цэнтры горада і шчыльны рух.

5. Мюнхен, Германія. Колькасць балаў: 107. Да плюсоў горада можна аднесці развіццё сектараў інфармацыйных тэхналогій, біятэхналогій і выдвечальнай справы, да мінушага — невялікую колькасць міжнародных навуковых устаноў і забруджанасць паветра.

4. Дзюсельдорф, Германія. Колькасць балаў: 107,2. Горад ляміцца сталіцай Германіі ў плане моды і шопінгу.

3. Жэнева, Швейцарыя. Колькасць балаў: 107,9. Валоде разгалінаванай сеткай прыватных банкіўскіх устаноў, клінік і міжнародных навуковых устаноў, 2. Вена, Аўстрыя. Колькасць балаў: 107,9. Увесць цэнтр горада занесены ў спіс Сусветнай спадчыны ЮНЕСКА.

1. Цюрых, Швейцарыя. Колькасць балаў: 108. Атрымаў вышэйшы балы практычна па ўсіх паказчыках. Да мінушага можна аднесці зменлівае надвор'е і шчыльны рух.

Ігар ГРЫШЫН.

ГРАНАТЫ, ПАТРОНЫ...

і не толькі гэтыя боепрыпасы захоўваліся ў гаражы сталічнага жыхара на вуліцы Глебкі ў Мінску.

Паводле звестак аддзялення інфармацыі і грамадскіх сувязяў ГУУС Мінгарвыканкома, з гаража «мільтарыста» праваахоўнікі канфіскавалі вучэбную гранату Ф-1, бавую гранату Ф-1, самаробны вырабленую балванку з правада-

мі, самаробны пісталет, 11 патронаў да рэвалверу, 1 — да пісталета ТТ, 2 капсулі і 3 гільзы да паліцэйскай стрэльбы. Зараз супрацоўнікі кампетэнтных службаў праводзяць следства.

А вось на вуліцы Аўтамабілістаў у сталіцы таксама ў гаражы ін-

шага мінчаніна ў мінулы суботу адбылося няшчасце: гаспадар, які тут рамантаваўся, выпадкова зваліўся ў аглядалую юму. 58-гадовы мужчына ад атрыманых цялесных пашкоджанняў загінуў на месцы здарэння.

Ігар ГРЫШЫН.

ISSN 1990 - 763X

0 8 1 3 9 >

9 7 7 1 9 9 0 7 6 3 0 0 8

Курс зямельнага валют, устанавіўлены НБ РБ з 28.07.2008 г. (для бн разлікаў)	Курс зямельнага валют для бн разлікаў
1 долар ЗША	2 115,00
1 еўра	3 324,04
1 латывійскі лат	4 726,79
1 літвійскі лат	962,65
1 чэшская کرونا	104,13
1 польскі злоты	1036,26
1 расійскі рубель	90,54
1 украінская грыўня	456,31

Цэнтрабанк РФ	Цэнтрабанк РЭ
USD	23,3610
10 UAH	50,4013
1000 BYR	11,0402
EUR	36,6768

Курс у аўганскіх кампаніях (на 28.07.2008 г.)

USD	2135 / 2210
-----	-------------

АРЭНДА «СКОКНУЛА»

Студэнты ўздымаюць «хвалю» ажыятажнага попыту на сталічныя кватэры

Ужо традыцыйна менавіта ў апошнюю дэкаду ліпеня — у пачатку жніўня на сталічным рынку арэнды дэпартаменту гарацкай пара. У гэты час у Мінску пачынаюць актыўна шукаць асобныя жылля памшчаныя спецыялісты, што засталіся тут працаваць, маладыя сем'і, якія вырашаюць жыць асобна ад бацькоў і, вядома, абітурыенты і студэнты сталічных ВНУ.

АДНАПАКАЕЎКІ ЗА 250 USD СТАЛІ ДЭФІЦЫТАМ

Паводле інфармацыі начальніка аддзела арэнды жылля агенцтва «Час пік» Сяргея Кадола, яшчэ месяц таму ў сталічных агенцтвах было больш чым па сотні варыянтаў самых розных тыпаў кватэр, якія праранаваліся патэнцыяльным кватэрантам на здзіманне. Сёння сітуацыя кардынальна змянілася, бо попыт на арэнду павялічыўся ў разы, а праранаванне кватэр нават зменшылася. Самы мінімальны кошт арэнды аднапакаёвых кватэр дасягнуў 250 долараў плюс квартплата, але адшукваць па такім цэніку сапраўды прывабнае жыллё стала праблематычным, бо яго ўжо... амаль не засталася. Больш рэальныя лічбы кошт арэнды ў памеры 260—300 долараў, або 200 еўра.

СТУДЭНТЫ ВЫБІРАЮЦЬ ДВУХ-І ТРОХПАКАЕЎКІ

Эксперты сталічнага рынку арэнды адзначаюць, што цяпер студэнты выбіраюць не маленькія, а менавіта шматпакаёвыя кватэры. Нагадаю, што ў красавіку—маі попыт на шматпакаёўкі быў мінімальны. А вось цяпер мінімальны кошт арэнды двухпакаёвых кватэр складае 330—350 долараў плюс квартплата, а цэнік якасных кватэр гэтага тыпу пачынаецца з 250 еўра.

Арэнда трохпакаёвых кватэр складае таксама каля 350—360 долараў плюс квартплата, якая ў зімовы сезон можа ўжо ўдарыць па кішнкі студэнтаў больш балюча.

У новым мікрарэіоне Дружба застаюцца больш-менш танныя трохпакаёвыя кватэры за 300 долараў плюс арэнда, аднак... Гэтыя кватэры з вялікай плошчай, таму квартплата зімой на іх будзе «за-шматваць».

ПАДАРАЖЭЮЦЬ ПАКОІ І ДВУХПАКАЕЎКІ

Сталічныя спецыялісты ўпэўненыя, што максімальны кошт арэнды аднапакаёвых кватэр ужо дасягнуў сваёй мяжы. Ажыятажнага попыту не даць.

Сяргей КУРКАЧ.

ГРОШЫ АҚЦЫ МОГУЦЬ СТАЦЬ ВЫГАДНЫМ БІЗНЭСАМ...

У наступным годзе, як мяркуецца, курс беларускага рубля да долара будзе знаходзіцца ў межах 2000—2200 рублёў за адзін долар. Прынамсі, так прагназуе праект Асноўных напрамкаў грашов-кредытнай палітыкі на 2009 год. Ёсць у гэтым дакуменце і новаўвядзенне, якое спецыялісты не лічаць нечаканым: размова — пра прывязку курса беларускага рубля да кошыка замежных валют, у склад якога ўвойдуць долар, еўра і расійскі рубель.

Адна з мэтай падобнага кроку — павысіць гібкасць кіравання курсам нацыянальнай валюты і ўмацаваць яе стабільнасць.

— Прывязка да кошыка валют абсалютна правільнае рашэнне, — лічыць эксперт «Звязды», дэкан эканамічнага факультэта БДУ, прафесар Міхал КВАБЕЎ. — Нестабільнасць пары долар/еўра, калі долар усё больш падае, вымушае прымаць і адпаведныя захады. Прывязка валюты да долара — значыць завозіць у краіну інфляцыю з-за мяжы. На першы погляд здаецца, што ў такім выпадку для насельніцтва ўжо не будзе дакладнага арыенціру, як раней. Аднак гэта не зусім так: Нацыянальны банк павышае, што кіраванне курсам беларускага рубля да долара будзе ў дыяпазоне плюс/мінус 5 працэнтаў. Гэта «вілка» дае насельніцтву магчымасць разабрацца ў сітуацыі. Калі падзенне долара ў сусветным маштабе будзе працягвацца (курс пойдзе далей 1,6 долара за еўра), і крыху менш, калі падзенне USD будзе вельмі моцным на сусветных рынках.

— Гэта ўжо датычыцца суб'ектаў гаспадарання. Айчынным прадпрыемствам, якія паступова пераходзяць на разлікі ў еўра і расійскіх рублях, будзе больш зручнай прывязка нацыянальнай валюты да кошыка замежных валют. Такім чынам, яны змогуць больш дакладна прагназаваць, якую вырочку ў беларускіх рублях атрымаюць, калі прададуць, напрыклад, трактар у Расію ці іншую краіну свету.

— Між іншым, на пачатку нашай гутаркі мы ўгадалі пра магчымыя страты трымальнікаў дэпазітаў у доларах, калі курс апошняга будзе падаць і нада-лей. Аднак зараз назіраецца

Родная газета на роднай мове

29 ЛІПЕНЯ 2008 г. АЎТОРАК № 139 (26252) Кошт 500 рублёў

ДА ЧАЦВЯРГА «АДПУСЦІЦЬ», ПОТЫМ ПРЫПЯЧО

У першай палове тыдня тэрыторыя Беларусі будзе знаходзіцца пад уплывам халаднаватага паветра з боку поўначы Еўропы, паведаміла рэдакцыя галоўнага сінютык Рэспубліканскага гідромэцэнтра Вольга Фядотава.

Такім чынам, у бліжэйшыя тры дні тэмпература паветра ўначы знізіцца да 8—14, удзень — па паўночным усходзе да 17—18, па паўднёвым захадзе — да 23—24 градусаў. Месцамі па паўночным усходзе кароткачасовыя дажджы і навалніцы. У чацвер павялічыцца ўплыў Скандынаўскага антыцыклону, стане больш сонечна і цёпла. Тэмпература паветра ўдзень — 19—25, але ўначы яшчэ 7—13 цяпла. У першы дзень жніўня ападкаў увогуле не будзе, а тэмпература паветра павялічыцца да 23—28 градусаў. Згодна з папярэднімі прагнозамі, у суботу атмасферны фронт з Атлантыкі прынесе ападкаў і заходнія раёны, а ў нядзелю дажджы з навалніцамі магчымыя ўжо па ўсёй краіне. Тэмпература паветра ўдзень у суботу — 23—28, па поўдні — да плюс 30, у нядзелю — 20—26, на Гомельшчыне — да 28 цяпла.

Сяргей КУРКАЧ.

ВЯЛІКАЯ ВАДА З УКРАЇНЫ НАМ НЕ ПАГРАЖАЕ

Аб гэтым рэдакцыя паведаміла начальнік аддзела гідралагічных прагнозаў Рэспубліканскага гідромэцэнтра Марына Набіна.

Так, у сувязі з інтэнсіўнымі ападкамі ў мінулыя выхадныя, зараз на асобных участках ракі ў Беларусі назіраюцца невялікія лакальныя паводкі. Сёння сітуацыя стабілізуецца. Невялікая паводка не вельмі хуткімі тэмпамі працягвае развівацца толькі на Гарыні, дзе ўзровень вады павялічваецца пад уплывам хвалі вялікай вады з боку Украіны. Паводле інфармацыі спецыялістаў, паводка на Гарыні працягнецца яшчэ 3—4 дні, але павелічэнне ўзроўню вады на рацэ на тэрыторыі Беларусі складзе не больш як 1,5 метра. Згодна з падлікамі экспертаў, да сапраўды небяспечнага ўзроўню на Гарыні застаецца каля 2 метраў, таму, паводле слоў супрацоўніка, вялікая вада, магчыма, нават увогуле не выйдзе на пойма. Пазачасна інтэнсіўнасць павелічэння ўзроўню вады на Гарыні складала толькі каля 20 сантыметраў.

Сяргей ПАЛІНІН.

ВОЦАТ З... ПІЛАРАМЫ

У Мядзель супрацоўнікі групы па барацьбе з карупцыяй і эканамічнымі злачынствамі РАУС і Дэпартамента фінансавых расследаванняў КДК затрымалі 36-гадовага сталічнага жыхара.

Непрадучы мінчанін, як высветлілася, у памяшканні піларамы разам з наёмнымі рабочымі «гнаў» фальсіфікаваныя воцаты, а потым разліваючы падобны прадукт. У «падпольчыкаў» канфіскавана 2680 літраў ужо гатовай прадукцыі, 1150 літраў васьмідзясяціпрацэнтнай воцатнай кіслаты, пластымасавыя бутэлькі, этыкеткі і коркі.

Ігар ГРЫШЫН.

ШЭРШНІ ЗАКУСАЛІ ДА СМЕРЦІ

У нядзелю ўвечары ў лесе паблізу вёскі Скачок, што ў Кіраўскім раёне, пасля ўкусаў шэрыняў раптоўна памёр 50-гадовы жыхар Масквы.

У раёне расказалі, што расіянін разам з жонкай прыехаў у госці да шчэцы. Разам са сваяком ён пайшоў па грыбы, і на завяршэнні вандроўкі мужчына вырашыў залезці на наглядалую паляўнічую вышку. На ёй, відаць, шэрыні зрабілі свае гнёзды і пакусалі няпростаганага госця. Спачатку масквін і яго спадарожнік не надалі вялікага значэння алергічнай рэакцыі: маўляў, пасярыліся і прыйдзе. Але праз кароткі час адчуў сябе вельмі дрэнна і памёр на месцы. Медыкі, якія прыбылі на месца здарэння, ужо нічым не маглі дапамагчы.

А суботнім вечарам у Баўрыску ў бальніцу хуткай медыцынскай дапамогай шпіталізаваны два чалавекі з ранами ад укусаў сабакі. 55-гадовы мужчына і 15-гадовы падлетак растлумічылі, што ўвечары іх пакусаў бадзжыны сабака — на руках і нагах у іх закалася шматлікая ўкушаная рана. Сабаку, які накінуўся на людзей, застрэлілі.

Алена КАЗЛОВА.

КУП «Мінскай абласной центр учета недвижимости» ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН

по продаже станции технического обслуживания в составе: здание автомастерской (общ. пл. 517 кв.м.), расположенное по адресу: Рогачевский р-н, д. Виков, ул. Лесная, д. 5А (пл. зем. уч. 0,0855 га) и оборудования, в том числе: компрессор (объем 1,1 м.куб.), подъемник SDO (грузоподъемность 2,5 т), устройство гидравлическое БС-142-000, сварочный трансформатор ВД300, сварочный полуавтомат, окрасочная камера. Начальная цена 130 000 000 бел. руб. Задаток в размере 10 % от начальной цены перечисляется на р/с № 3012020200010 в Октябрьском отделении ОАО «БТБ-Банк», МФО 153001357, КУП «Минский областной центр учета недвижимости», УНП 690324015. Договор купли-продажи должен быть подписан в течение 10 дней с даты проведения аукциона. Объект продается без условий. Порядок проведения аукциона оговорен в условиях его проведения. Аукцион состоится 02.09.2008 г. в 12.00 по адресу: г. Минск, ул. Чаплова, 5, к. 321. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по 01.09.2008 г. до 17.00 по адресу: г. Минск, ул. Чаплова, 5, к. 326.

Контактный телефон (8017) 2246134 Сайт в Интернете: www.rlt.by

КУП «Минский областной центр учета недвижимости», УНП 690324015.

Сяргей КУРКАЧ.

«На бяспецы нельга! эканоміць нельга!»

І ніхто не збіраецца гэта рабіць — стала зразумела ўсім прысутным на пасяджанні «круглага стала» па пытаннях забеспячэння радыяцыйнай бяспекі насельніцтва Беларусі пры будаўніцтве АЭС.

Інфармацыйны Цэнтр па пытаннях развіцця ядзернай энергетыкі ствараецца ў нашай краіне. Пра гэта паведаміў намеснік міністра інфармацыі Ігар Лапцёнак на сустрэчы з журналістамі. Ён падкрэсліў, што сустрэчы вучоныя і спецыялісты з прадстаўнікамі СМІ для абмеркавання пытанняў ядзернай энергетыкі павінны стаць рэгулярнымі. Інфармацыйнае насельніцтва па гэтай тэме пачынае недастаткова.

Сучасныя тэхналогіі прапаноўваюць абсалютна новы ўзровень бяспекі і надзейнасці атамнай станцыі, і неабходна шырокі інфармаваць пра гэта грамадства, — падкрэсліў Ігар Мікалаевіч.

Сёння тэма радыяцыйнай бяспекі вельмі актуальная, яна павінна ў нейкай ступені хваляваць кожнага чалавека, і гэта выклікана не толькі пампай аб чарнобыльскай аварыі. Але менавіта гэтыя ўспаміны могуць нараджаць у грамадстве негатыўнае стаўленне да будаўніцтва АЭС на беларускай тэрыторыі. Спецыялісты ў сваю чаргу тлумачаць, што патэнцыйнай небяспечкі не можа ўзнікнуць да таго часу, пакуль на новую станцыю не будзе завезена паліва і яна не будзе ўведзена ў эксплуатацыю. Але і пры гэтых умовах небяспечка застаецца толькі патэнцыйная. Сучасныя праекты АЭС прапаноўваюць чатырохступенявую сістэму бар'ераў для магчымага выкідку радыёнуклідаў у атмасферу.

У нашай дзяржаве, як і ў многіх іншых развітых дзяржавах, уведзены закон аб радыяцыйнай бяспецы насельніцтва, які рэгулюе эксплуатацыю АЭС і ўсе магчымыя меры па забеспячэнні бяспекі насельніцтва. Беларуская заканадаўства адпавядае міжнародным рэкамендацыям забеспячэння бяспекі. Акрамя таго, уладальнік праекта павінен прапанаваць кіраўніцтву спецыяльны план разгавання пры любых праблемах. Да ўсяго гэтага сучасныя АЭС абсталяваюцца аўтаматычнымі датчыкамі, якія паказваюць узровень радыяцыі ў паветры, што выключае магчымыя працоўныя станцыі захоўваць інфармацыю аб магчымай небяспечы ў скрадзе.

Мэта ўсіх сістэм бяспекі — своечасова папярэджанне любой праблемы і яе рашэння, прычым для такіх сістэм нармальным з'яўляецца стан чакання.

Як паведаміў прадстаўнікам СМІ інжынер «Дырэкцыі будаўніцтва атамнай станцыі» Уладзімір Петрушэвіч, дырэктар адказвае за бяспеку на ўсім этапе будаўніцтва станцыі: ад выбару месца будаўніцтва (сёння разглядаецца тры пляцоўкі для будучай АЭС) да канца работ. Да таго ж на выбар месца ўзвядзення станцыі ўплывае цэлы шэраг фактараў: спецыяльны характарыстыкі раёна, яго тапаграфія, гідрграфія і шмат іншых. Не застаецца па-за увагай спецыялістаў і блізкасць населеных пунктаў ад патэнцыйнай АЭС. Ціпер вядзецца праца па зборы і аналізу гэтай інфармацыі.

Беларуская АЭС можа будавацца па расійскім праекце, па якім ужо вядзецца работы ў Кітаі, Індыі, Іране і Балгарыі. Спецыялісты лічаць гэты праект найбольш аптымальным, па тэхнічна-эканамічных характарыстыках ён не саступае захадным. Але канчатковае рашэнне аб месцы будаўніцтва і зацверджанні пэўнага праекта трэба чакаць у канцы года.

Вольга ДАМАРАЦКАЯ.

Грымасы рынку

СВАЯ КАШУЛЯ

Яна хоць і бліжэй да цела, але не заўсёды па плячу

Лозунг «Купляйце беларускае!» гучыць прыгожа і, як і мае быць, маюе паўчыцкі патрыятызм. Але жыццёвыя, і асабліва эканамічныя рэаліі даволі часта паварочваюцца да нас такім тварам і нават грымасамі, што свая кашуля хоць і бліжэй, як кажуць, да цела, ды не па плячу. Вось толькі некаторыя сітуацыі, якія былі сёлета выяўлены Камітэтам дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці.

Не хочацца імпартаваць, але мусіш

Некаторыя гандлёвыя прадпрыемствы, аказваючы, увозяць па імпарце нават звычайную пітную ваду, якая ў розных даражынях за айчыню. Альбо пры наяўнасці ў свабодным продажы бульбянога крухмалу айчынай вытворчасці ажыццяўляецца закупка аналагічнай прадукцыі ў Польшчы з далейшай рэалізацыяй беларускай прадпрыемствам, якія вырабляюць харчовыя прадукты. У выніку атрымліваецца, што для перапрацоўшчыкаў гэты крухмал каштаваў у сярэднім 2719,5 тысячы рублёў за тону. У той час як адпаведная цана на Рагозніцкім крухмальным заводзе (Мастойска раён) складала ад 1685 да 1783 тысяч рублёў. Можна адбачыць розніцу.

Але здараецца і так, што імпартаваць зусім не хочацца, але мусіш.

Гродзенскае ААТ «Белкард» мае патрэбу ў аздаінацыі найменых падышпінкаў, якія выпускаюцца Мінскам падышпінкавым заводам, з гадавым аб'ёмам закупкі 5,6 мільёна долараў. Аднак фактычна гродзенцы набываюць у сталцы толькі 27 працэнтаў ад гэтага аб'ёму. Навошта імпартаваць, калі ёсць айчыны вытворца? Праблема ў цэнавым фактары. Радоўскі падышпінкаў (для камплектацыі карданых валоў), якія пастаўляюцца «МАЗ», «КАМАЗ», «УРАЛУ» прыкладна на трэць таннейшы за мінскі.

Падобная сітуацыя склалася ў «Белкарда» ў адносінах з пастаўшчыком гуматэхнічных вырабаў ААТ «Беларусгуматэхніка» (г. Бары). Гадавы аб'ём закупкі прадукцыі гэтага прадпрыемства скараціўся за 40 найменш за 10, па-

колькі цэны беларускага вытворцы па шэрагу пазіцый перавышаюць кошт альтэрнатыўных расійскіх і ўкраінскіх вырабаў.

Зрэшты, імпартныя пастаўкі — гэта не заўсёды гарантыя якасця. Балансу паміж ценой і якасцю. У чым белкардаўцы перакачаюць на прыкладзе адноснаў з Новасібірскім металургічным заводам імя Кузьміна. Гэта прадпрыемства — адзіны ў Расіі пастаўшчык трубаў сталёвых электрарварных халаднадэфармаваных для карданых валоў. Манаталіст пастаянна дэкрту сваім спажывецам цэнавую палітку, а вось якасць прадукцыі і рытмічнасць паставак належнай увагі не надаецца. А альтэрнатыўны пастаўшчык у Украіны проста не ў стане забяспечыць гродзенскіх карданшчыкаў па ўсёй наменклатуры трубаў (гадавы аб'ём закупкі па імпарце складала больш за 3 мільёны долараў).

Дык, можа, у гэтай сітуацыі мэтазгодна задзейнічаць нашы ўласныя магчымасці? «Белкард» ужо неадноўны выступаў з ініцыятывай па арганізацыі вытворчасці гэтых трубаў на Магілёўскім металургічным заводзе. У маштабах рэспублікі гэта здаволіць не толькі адмоўна ад закупкі па імпарце, але і створыць экспертнарадыянаваную галіну з гадавым аб'ёмам вытворчасці 15–20 мільёнаў долараў, палкоўкі такія прадукцыя запатрабавана вытворцамі карданых валоў Расіі і Украіны.

Вырабляць самім забаронена, а імпартаваць можна

Склалася парадаксальная сітуацыя, калі можа ў неабмежаванай колькасці ўвозіць і рэалізоў-

ваць прадукт, які ў Беларусі вырабляць... забаронена. Да такой высновы прыйшоў Камітэт дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці, вучучышы пытанне ўвоўз у рэспубліку імпартнага воцату.

Летась аб'ём імпарту гэтага прадукту ў Беларусь склаў у грашовым выражэнні больш за 1 мільён долараў ЗША. Праверкі паказалі, што ў рознічнай гандлёвай сетцы і ў харчовай прамысловасці разам з натуральным воцатам рэалізуецца лесакімічная воцатная рэцэптура ў выглядзе «воцатнай эсэнцыі» і «сталавага воцату», якая паступае па імпарце з Расіі і Украіны. Пры гэтым вытворчасць воцату так званата «сталавага» з лесакімічнай і сінтэтычнай воцатных кіслот у нашай краіне забаронена. Вытворчасць кімічнага воцату і прымяненне кімічнага кіслот у харчовых мэтах, за выключэннем сінтэтычнай, не дапускаецца. Аднак увоз у рэспубліку па імпарце так званата «сталавага» кімічнага воцату і яго рэалізацыя ў аптвым і рознічным гандлі нікімі нарматыўнымі дакументамі не абмяжоўваецца.

У Беларусі ёсць тры прадпрыемствы, дзе вырабляецца высакі якасны харчовы натуральны воцат: Слоніцкі вынарбы завод, Слуцкі воцатны завод і плевмавод «Наваград» (Брэсцкая вобласць). Магучнасці гэтых прадпрыемстваў складаюць 466 тыс. дал і дазваляюць цалкам забяспечыць патрэбнасць насельніцтва і перапрацоўчій галіны рэспублікі ў якасным воцате. Аднак летась пры гадковым патрэбнасці рынку 442,5 тыс. дал выбарка гандлёвымі арганізацыямі воцату натуральнага складу ўсяго 25–30 працэнтаў. Такая сітуацыя з'яўляецца навадненнем рынку краіны сінтэтычным і лесакімічным імпартным воцатам, які ўдвай таннейшы за натуральны.

На думку Камітэта дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці, гэта праблема можа быць вырашана Указам Прэзідэнта Рэспуб-

Грошы затрачаны, а аддачы не бачна

Сучасная тэхніка каштуе дорага, аднак эканамічны эффект ад яе выкарыстання залежыць ад таго, куды яна трапляе.

У 2006 годзе РУСП «Навадзевяткович» Слонімскага раёна было пастаўлена імпартнай сельскагаспадарчай тэхнікі на суму 290,5 тысячы еўра і 2250,7 мільёна рублёў (у тым ліку два трактары «Джон-Дзір», кармаўборачны і збожжаборачны камбайны «Ягур» і «Лексіон», абаротныя плугі і іншыя аргатаў). Як жа паўплывала гэта тэхнічная рэвалюцыя на становішча спраў у гаспадарцы? Аналіз фінансавых паказчыкаў прадпрыемства за мінулы год паказваў, што ад рэалізацыі сельскагаспадарчай прадукцыі атрымана 1340 мільёнаў рублёў страўта (плюс 537 млн да 2006 года). Сабачко павялічыліся практычна па ўсіх відах таварнай прадукцыі. Узровень рэнтабельнасці рэалізаваўнай прадукцыі скараціўся ў параўнанні з папярэднім годам на 8 працэнтаў і склаў мінус 23,3 працэнта. Пры наяўнасці высокапрадукцыйнай імпартнай тэхнікі заданне па збытым ворыве 3011 гектараў глебы выканама менш чым палову.

Дарчы, па імпарце набываюцца не толькі тэхніка, абсталяванне, але і... макулатура. Слоніцкі кардонна-папярочны завод «Альберцін» летась, каб не дапусціць спынення вытворчасці, быў вымушаны закупіць па больш высокіх цэнах, чым у нас, 4,4 тысячы тон макулатуры на 920,8 мільёна рублёў у Расіі, Літве і Польшчы. Вось і думай, чаро ж нам не хапае. Макулатуры? Альбо ўмення арганізаваць яе збор у рэспубліцы?

Барыс ПРАКОПЧЫК.

Выбары-2008 Участкі для галасавання беларускіх грамадзян на выбарах у парламент утвораны ў 32 краінах свету

За межамі Беларусі ўтворана 40 выбарчых участкаў для галасавання беларускіх грамадзян на выбарах у Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу чвэртага склікання. Яны створаны ў 32 дзяржавах, паведаміў карэспандэнту БЕЛТА сакратар Цэнтральнай камісіі Беларусі па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэфэрэндумаў Мікалай Лазавік.

Найбольшая колькасць участкаў сфарміравана ў Расіі і Польшчы — па чатыры. У Германіі, ЗША, Латвіі іх будзе працаваць па два, а ў Аўстрыі, Бельгіі, Балгарыі, Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі, Венгрыі, Венесуэле, Ізраілі, Нідэрландах, Сербіі, Турцыі, Узбекістане, Украіне, Францыі, Італіі, Казахстане, Канадзе, Кітаі, Кубе, Літве, Малдове, Чэхіі, Швейцарыі, Швецыі, Эстоніі, ПАР, Японіі — па аднаму.

ГАЗ НА ЗАПРАЎКАХ ПАДАРАЖОЎ НА 14,6 ПРАЦЭНТА

Мінімальныя рознічная цана на звадкаваны газ пры рэалізацыі на аўтамабільных газазаправачных станцыях павялічана да BR1180, як вынік з паставы Мініканоміі Беларусі №149 ад 21 ліпеня. Паставона ўступіла ў сілу 25 ліпеня 2008 года.

Радасць для юных пацыентаў

І не толькі для іх, бо цяпер многія зможуць палепшыць свой зрок дзякуючы дапамозе італьянскай асацыяцыі «Фенік Абрэцц» АНЛУС.

У Беларусі падарылі Гомелю абсталяванне на 30 тысяч еўра для спецыялізаванага афтальмалагічнага кабінета для дзяцей. Як сказаў на пасяджанні ў гарвыканкаме кіраўнік асацыяцыі Джузэпе Джардана, гэта першы крок у ажыццяўленні праекта гуманітарнай дапамогі, рэалізаванага на тры гады.

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

Абзац

■ 47 дзяцей з Беларусі, якія адпачывалі ў Малдове на рацэ Днестр, разам з іншымі эвакуяванымі ў сувязі з пагарзай паводкі. Дзеці размешчаны ў дзіцячых лагерах Кішыніева, прымаюцца меры для адпраўкі іх на Радзіму. З-за павышэння ўзроўню вады ў Днестры ў Малдове цалкам разбураўна 70 жыхароў дамоў. Прычынай сталі прапільны дажджы ў Заходніх раёнах Украіны.

■ Упершыню з 1836 года ў аўстрыйскім Сідні нечакана выпаў снег. Акрамя снегападу, у рэгіёне назіраецца значнае паніжэнне тэмпературы да 2 градусаў ніжэй за нуль. Здаўлена аўстрыйскай няма металы.

■ Мінулыя выхадня стаў самай «нешварозымі» ў вадзіцельскіх Мінскай вобласці з пачатку гэтага года. Затрымана больш за 100 вадзіцельцаў у стане алкагольнага ап'янення, што ў 2-3 разы больш, чым у будні. За гэты ж час у вобласці адбылося 1 тыс. 392 парушэнні ПДР, 16 ПДТ, Загінулі 2 чалавек і 18 атрымалі раненні. Больш за 500 вадзіцельцаў аштрафаваныя за парушэнне хуткаснага рэжыму.

■ У Гродне пачалася рэканструкцыя адной з найбуйнейшых у Еўропе сінагог. На гэта спатрабіцца каля 11,2 млн. Вялікая харальная сінагога была пабудаваная ў 1578 годзе. Яна двойчы гарэла, падчас апошняй вайны была разабраная і зачыненая. У 1994 г. перададзена ўўраўскай абшчыне. Усяго сёння ў Беларусі дзейнічаюць 4 сінагогі.

■ Трохмесячная дзіця пацярпела падчас дарожна-транспартнага здарэння на МКАД. А палове дванаццатой ночы вадзіцель 1989 г.н., кіруючы аўтамабілем «Seat Кордоба», ехаў па траціі паласе і наехаў на МАЗ, што рухався наперадзе. Пасля сутыкнення легкавушкі стала круціцца, яна перавярнулася на дах, а потым зноў стала на колы. У гэты час з салона выпаў сям вадзіцель. Са шматлікімі ранамі і чэрапна-мазгавой траўмай цяжкай ступені дзіця дастаўленае ў 10-ю гарадскую бальніцу, а потым перавезенае ў аддзяленне рэанімацыі бальніцы хуткай медыцынскай дапамогі. Бацька і маці, якія таксама знаходзіліся ў аўтамабілі, не пацярпелі.

■ Цэнтральным РУУС Мінска ўбудзана крмынальная справа ў дачыненні да грамадзянін, якія паведаміла аб мініраванні забудзельнага комплексу «Журавінка». 26 ліпеня ў 19,46 мінчанка 1972 г.н., знаходзячыся ў стане алкагольнага ап'янення, па тэлефоне 102 звабіла заведома хлуслівае паведамленне аб вуховым прыстааванні, што заклікала ў памяшканні «Журавінка». Праз 5 хвілін пасля свайго званка яна была затрыманая.

■ Кіраўнік Упраўлення маёмасна-зямельнай адноснаў Цэнтральнай акругі Масквы Аляксей Дзеграчов застрэлены каля пад'езда ўласнага дома. Следства мяркуе, што напад быў звязаны з прафесійнай дзейнасцю загінулага. Двое кілераў выпусцілі ў 29-гадовага дзяржслужачка 14 куляў. Атаку зафіксавала відэакамера, але з-за дрэннай асветленасці ўчастка твараў на плёнцы немагчыма разабраць. Грошы, мабільны тэлефон і машына засталіся на месцы, таму аперацыйнікі мяркуюць аб заказным характары злачынства.

■ Вядомы амерыканскі палітычны аглядальнік 77-гадоваы Роберт Новак, знаходзячыся за рулём свайго спартыўнага кабрылета, збіў на пераходзе ў самым цэнтры Вашынгтона 86-гадовага бамжа. Палітгадальнік, які ехаў з хуткасцю 15 км у гадзіну, не заўважыў, які збіты ім пешаход пераляцеў праз капот і ўпаў на асфальт. Толькі на наступным святлафоры журналіста дагнаў веласіпедст і паведаміў аб здарэнні. Афіцёр паліцыі выпісаў яму штраф у памеры 50 долараў як вадзіцель, які не саступіў дарогу пешаходу на пераходзе. Збіты Новакам божж было дастаўлена ў бальніцу, дзе яму ўправілі плячоч і адкуль ён ужо назаўтра расказваў аб здарэнні ўсім мясцовым тэлекампаніям.

Поўны абзац

■ Сустрэча з аўтамабілем, які рухаўся на хуткасці 100 км/гадз., як правіла, апынаецца фатальнай для любой жывой істоты. Аўстраляйскі каала, вядучы, ніколі раней не сустрэчаўся з аўтамабілем, таму спакойна пераходзіў дарогу. Але нягудала — з-за моцнага удару сумачы мішка прабіў галавой рашотку радыятара і захрапнуў у ёй. Паспрабавалі высунуць галаву з палону, каала зразумела, што гэта не атрымаецца, і проста, ухаліўшыся лапай за машыну, праехаў 12 км. Магчыма, яго падарожжа працягвалася б і далей, але пастаянныя сігналы сустрэчных аўтамабіляў прымусілі спыніцца вадзіцеля з «вясёльнай льялькай» на радыятары. Мішку вызвалілі медыкі і тэхнікі: вызвалілі рашотку і расслабілі лапку, што сутаргава ўчалілася ў аўто. Да ўдасягнення здзіўлення, каала не атрымаў ніводнай траўмы і пасля адпачынку і абеда адчуваў сябе выдатна. Аднак медыкі ўсё ж вырашылі патрымаць яго ў клініцы для рэабілітацыі.

Паводле паведамленняў карэспандэнта «Звязды» і інфармагенцтваў.

Спорт-тайм

«Тур дэ Франс»: Сіцюу ў дваццатцы

На Елісейскіх палях у Парыжы 143-кіламетровым раўнінным этапам фінішаву трохдзённую марашон 95-ы супермангадзёнік «Тур дэ Франс». Іспанец Карлас Састра (на фота) («СКС Скак-банк») упершыню ў кар'еры стаў пераможцам самай прэстыжнай велашматдзёнікі свету. Аўстраліец Кэйдэл Эванс («Сайленс-Лото») стаў другім, аўстрыйец Бернард Коль з германскага «Геральштайнера» — трэцім. Беларус Канстанцін Сіцюу ў агульным заліку заняў 17-е месца, саступіўшы пераможцу 24 хвіл. 55 сек. Гэта лепшы вынік беларускіх гоншчыкаў за пакуль яшчэ двухгадовую гісторыю іх выступлення на «Тур дэ Франс». Аляксандр Куцынскі ў агульным заліку заняў 128-е месца з адставаннем ад лідара 3 гадз. 26 хвіл. 54 сек.

«Гомель» не радуе

Стартаваў другі круг чэмпіянату Беларусі па футболе ў вышэйшай лізе. У Гомелі відз-чэмпіён краіны «Гомель» саступіў дэбютанту вышэйшай лігі мікашавіцкаму «Граніту» — 2:4. Станіслаў Драгун, адкрыўшы лік у матчы, унёс важкі ўклад у перамогу мінскага «Дынама» над сталічным «Лаксматыяма» — 2:1. Барысаўскі БАТЭ ў гадах уперх над «Дарыдай» — 2:0, а мінскі МТЗ-РІПА ў Брэсце — над мясцовым «Дынама» — 2:0. Вынікі астатніх паўдныкаў: «Нёман» (Гродна) — «Смаргонь» — 0:0, «Днепр» (Магілёў) — «Нафтан» (Наваполацк) — 1:1, «Тарпеда» (Жодзіна) — «Шахцёр» (Салігорск) — 1:3, «Віцэбск» — «Савіт» (Магілёў) — 2:0. На чале турнірнай табліцы размяшчаецца чэмпіён краіны барысаўскі БАТЭ, які набраў 40 ачкоў, далей ідуць МТЗ-РІПА (Мінск) — 35, «Дынама» (Мінск) — 30, «Віцэбск» — 28, «Шахцёр» (Салігорск) — 26, «Нафтан» (Наваполацк) — 25, «Днепр» (Магілёў) — 24, «Дынама» (Брэст) — 22, «Граніт» (Мікашэвічы) — 21, «Тарпеда» (Жодзіна) — 18, «Смаргонь» — 17, «Нёман» (Гродна) — 16, «Гомель» — 16, «Савіт» (Магілёў) — 13, «Лаксматыя» (Мінск) — 12, «Дарыда» (Мінск раён) — 7.

1:2

Жаночая зборная Беларусі па баскетболе, якая рухецца да Алімпійскіх-2008, удзельнічала ў Францыі ў міжнародным турніры. У першым паўдныку нашы суайчыніцы ўступілі камандзе Польшчы — 71:87, у другім абгрыралі зборную Канады — 82:49 і ў трэцім уступілі гаспадыням, французжанкам — 61:63.

Кіраўніцтва судзейскага камітэта Беларускай федэрацыі футбола адпраўлена ў адстаўку

Такое рашэнне было прынята 25 ліпеня на пасяджанні выканкама БФФ.

Старшыня судзейскага камітэта Алег Чыжук, які выступаў на выканкаме БФФ з дакладам, заявіў аб складаным пайнамоцтваў у сувязі з сумна вядомай «справы Шмоліка», якая атрыманая рэзананс не толькі ў Беларусі, але і ў многіх краінах свету. Так, пра тое, што рэфэры ФІФА брас-таўчынні Сяргей Шмолік у стане алкагольнага ап'янення абслугоўваў матч чэмпіянату краіны ў вышэйшай лізе, ведаў спартыўны дырэктар германскага клуба «Баер» Рудзі Фелер, які прыяз-

Найбольшы попыт — на рабочых

За студзень — чэрвень па дапамогу ў працаўладкаванні ў службы заняцця зварнуліся 168,8 тыс. грамадзян Беларусі, што перавысіла паказчык мінулага года на 6,3 працэнта. Разам з тым, як паведаміла карэспандэнту «Звязды» прас-сакратар Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Галіна Трафіменка, у краіне працягвае захоўвацца нізкі узровень беспрацоўя — 1 працэнт ад колькасці эканамічна актыўнага насельніцтва.

Паводле звестак міністэрства, у чэрвені ў 54 рэгіёнах краіны ўзровень беспрацоўя быў меншым за 1 працэнт, у 56 рэгіёнах ён вагаўся ў межах ад 1,1 да 1,5 працэнта, у 16 рэгіёнах — у межах 1,6—2 працэнта, і толькі ў Ганцавіцкім, Іванаўскім, Пастаўскім і Брагінскім раёнах гэты паказчык перавышаў адзін працэнт.

Адной з прычын стрымлівання беспрацоўя спецыялісты называюць высокі попыт на працоўную сі-

лу — з пачатку года ў краіне было прынята на работу на 30,4 тыс. чалавек больш, чым звольнена. Зноў-такі эканамічнай сітуацыяй тлумачыцца і скарачэнне (на 61,1 тыс. чалавек, або на 36,6 працэнта) да аналагічнага перыяду летась) колькасці работнікаў, якія занятыя ў апыноўным рэжыме.

Пры гэтым, адзначыла Галіна Трафіменка, з пачатку года ўдалося стварыць 85 тыс. новых працоўных месцаў, і ў тым ліку 16,5 тыс.

Сяргей ГРЫБ.

Водныя турысты на рацэ Нёман каля вёскі Ярышы Уздзенскага раёна.

БЕЗАДКАЗНАСЦЬ СЛУЖБОВЫХ АСОБАЎ ПАГРАЖАЕ ДЗЯРЖПРАГРАМЕ

Кампетэнтна

За 6 месяцаў гэтага года на выкананне Дзяржаўнай праграмы па пераадоленні наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС было выдаткавана 330,8 млрд рублёў, альбо 99,7 працэнта ад заплаваных на першае паўгоддзе. Усе выдаткаваныя сродкі былі асвоены ў поўным аб'ёме.

Пра гэта паведаміў начальнік Дэпартаменту па ліквідацыі наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Рэспублікі Беларусь Уладзімір ЧЭР-НІКАЎ. Ён адзначыў, што ў параўнанні з аналагічным перыядам двух папярэдніх гадоў паказчыкі выканання Дзяржпраграмы істотна палепшыліся, што абумоўлена значным ростам аб'ёмаў фінансавання.

Упершыню ў бігучай пяцігодцы на 101,2 працэнта забяспечана выкананне заданняў у будаўніцтве. Уведзена ў эксплуатацыю 48 квартал агульнай плошчай 2,7 тысячы квадратных метраў. У забруджаных радыёнуклідамі раёнах да газавых сетак падлучаны 144 дамы, уведзена 8,2 км водаправодных сетак, 4 артсвідравіны. Завершана рэканструкцыя абласной клінічнай

бальніцы ў Гомелі і цэнтральнай раённай бальніцы ў горадзе Ветка. У межах рэалізацыі прэзідэнцкай праграмы «Дзеці Беларусі» (падпраграмы «Дзеці Чарнобыля») завершана рэканструкцыя спальнага корпуса № 1 дзіцячага рэспубліканскага аздараўленчага цэнтара «Лясная палына» ў Смаргонскім раёне, заменены катлы ў калейнай дзіцячага рэспубліканскага аздараўленчага цэнтара «Світанак» на Міншчыне.

Тым не менш, адзначаў У. Чэрнікаў, у рабоце па рэалізацыі заданняў Дзяржпраграмы і Праграмы сумеснай дзейнасці ў межах Саюзнай дзяржавы ўсё яшчэ маюцца сур'ёзныя недахопы. Асабуйна занепакоенасць выклікае сітуацыя, якая склалася з асваеннем капіталных укладанняў на будаўніцтве аб

БЕЛАРУСКАЙ АРФАГРАФІІ І ПУНКТУАЦЫІ

(Пачатак у нумары за 26 ліпеня.)

ГЛАВА 12 ШМАТКРОП'Е

§ 45. Правілы пастаноўкі шматкроп'я

1. Шматкроп'е ставіцца ў канцы апавядальнага сказа для абазначэння незакончанаці выказвання.

Напрыклад:
Няма Хатыні... Звоняць толькі званы (Р. Мачульскі).

І змяўкі абдова надобя, дума-лі кожны пра сваё... (Б. Сачанка).

Беларусь, Беларусь, ні каіца, ні краю... (Я. Брыль).

Направа будзе лісьцяны лясок. За ім вёска Ямичына. За Ямичынай проста дарога на поўдзень. Адлічы на дарозе дзве першыя вёскі... (К. Чорны).

Людзі ездзяць, а ты... (Я. Брыль).

2. Шматкроп'е ставіцца пасля апошняга слова пералічэння, калі яно абрываецца.

Напрыклад:
У гэтым кутку міжрэчча некалькі вёсак маюць назву Рудня: Рудня Марыянава, Рудня Каменева... (І. Шамякін).

Есць кулямёты, есць аўтама-ты. І шаблі, карабіны... (Б. Сачанка).

Чуецца гоман мне спелае нівы, ціхая жалёба палёў, лесу высокага шум-гуд ішчалівы, песня ма-дзунных дубоў... (Я. Колас).

3. Шматкроп'е ставіцца для абазначэння нечаканых перапынкаў, перарывістасці ў маўленні, што ўзнікаюць у выніку перажыванняў, хвалявання чалавека або пошуку спосабу выражэння думкі.

Напрыклад:
— Я... так... хлопец... пада-рожны, праз сабе сам... Я... ні-чыг! — і пры гэтым асцярожна ён [Сымон] зірнуў на дзёдаў кій (Я. Колас).

Я хацеў сказаць, што мы... сёння... не сустракаемся... (І. Мележ).

Чакай, як жа я [настаўніц] звалі... Гм, Людзіла Рыгораўна... Людзіла Рыгораўна Капуцкая... Дзеціца, зусім наядуна то ўсе было... А колькі чаго перажы-талі... (Б. Сачанка).

А Сава сказаў коратка і прос-та: «Дзя мяне, хоць зараз...» — «Нічога... — перабіў Падобныя. — Толькі канспірацыя... працу... Асцярожна. Вывучайце сваіх людзей...» (П. Пестрак).

— Антоска!.. родны мой! канаю... перазарэў, адстаў, знікаю... Вядзі ж ты рэй, вядзі... адзі... як лепшы брат, як родны сын (Я. Колас).

— Я служыўся?! — разгара-чыўся Лявон. — Я служыў... (З. Бядуля).

4. Шматкроп'е ставіцца ў па-чатку, у сярэдзіне, у канцы цы-таты, каб паказаць, што ў гэтых месцах прапушчаны словы.

Напрыклад:
К. Крапіва, раскрываючы сумнішце сатырычных твораў, адзначае: «...рэзананс сатыры-чнага твора... залежыць ад знач-насці аб'екта, на які гэты твор накіраваны».

Дойці са сяброўскія адносіны зязвалі І. Шамякіна з І. Меле-жам. «Безумоўна, жыццёвы па-суседскі... успамінае ён, — мы часта заглядвалі адзін да адна-го і вялі цікавыя літаратурныя размовы, бокавы спакойныя, глы-бокія, чым нашы калектыўныя дыскусіі...».

І. Шамякін успамінае: «Пленум... надзвычай узбагаціў мяне» (В. Каваленка).

5. У лексіграфічных працах пры пропуску часткі цытаты ілюстрацыі звычайна ставіцца дзве кропкі.

Напрыклад:
БАРВЁЦЬ, -вёе; незак. Тое, што і бар в а в е ц ь (у 2 знач.). Грывы канчаліся трохі навод-даль, а за імі... барвелі ў зустой зялені плямы ўжо чырвоных асі-нак. Караткевіч (Тлумачальны слоўнік беларускай мовы).

6. Калі скарачаецца цытата, у канцы якой павінен стаць пы-тальнік або клічкі, то гэтыя зна-кі ставіцца пасля дзвюх кропак.

Напрыклад:
Гэй! узвееце сваім крыллем, арляняты, буіна, бурна! (Я. Ку-пала).

Параўн.: Гэй! узвееце сваім крыллем, арляняты, буіна, бурна, на мінулых дзён магіле, над саліскаею хаўтурнай!

7. Шматкроп'е ставіцца ў дыялогу, каб перадаць маўчанае замест адказу на зварот суразмоў-цы.

Напрыклад:
— Дык што, пайшлі? — запы-талася дзючынка.

— Ну, чаго ты маўчыш?

8. Шматкроп'е ставіцца паміж аб'ектамі пры нечаканым перахо-дзе ад аднаго плана апавядання да другога.

Напрыклад:
Яна была яшчэ зусім мала-дая, але на твары яе ляжаў ад-бітак перажытага. Цесненскія маршчыны сабраліся на яе лбе і каля рота, сінія кругі былі пад вачыма, твар увесь быў запя-каны зямлёй. Кароценькі рваны кажушчок на ёй таксама быў у зямлі...

Часавы раздзёўся, набраў у квартиру вады і стаў умывацца. За ім памыліся яшчэ два. Кабета падняла салава і папрасіла даза-лення памыцца (К. Чорны).

Калі пераход ад аднаго плана апавядання да другога мае больш рэзкі характар, то шматкроп'е ставіцца ў канцы першага аб'екта і ў пачатку другога.

Напрыклад:
Ці помніць яна, што саварыла вясною? Тады ў садзе белай пена-й з ружовымі прасветамі цвілі яблыні... Цвілі, каб за ўсё лета ан-тоніўкі выраслі, паспелі, сталі такімі, як некалі яна казалі...

...Успомніла! Зірнула на Ан-тона, усміхнулася, уздыла самы большы абык і паінесла да губ (І. Грамовіч).

9. Шматкроп'е можа ставіцца пасля кназоўнага тэмы.

Напрыклад:
Хатынь... Мала хто чуў, му-сіць, гэтую назву да ваіны. Ма-ла хто ведаў і самую вёску, якая збудзіла сярод лясоў і пагоркаў Лагойшчыны.

Максім Багдановіч... Кароткі быў яго жыццёвы век. Ён выма-раецца дваціццаці гадоў гада-мі. Многія літаратары ў такім узросце толькі пачынаюць тва-рыць. Ён жа — закончыў (А. Ба-чыла).

Гэтыя гоман мне спелае нівы, ціхая жалёба палёў, лесу высокага шум-гуд ішчалівы, песня ма-дзунных дубоў... (Я. Колас).

3. Шматкроп'е ставіцца для абазначэння нечаканых перапынкаў, перарывістасці ў маўленні, што ўзнікаюць у выніку перажыванняў, хвалявання чалавека або пошуку спосабу выражэння думкі.

Напрыклад:
— Я... так... хлопец... пада-рожны, праз сабе сам... Я... ні-чыг! — і пры гэтым асцярожна ён [Сымон] зірнуў на дзёдаў кій (Я. Колас).

Я хацеў сказаць, што мы... сёння... не сустракаемся... (І. Мележ).

Чакай, як жа я [настаўніц] звалі... Гм, Людзіла Рыгораўна... Людзіла Рыгораўна Капуцкая... Дзеціца, зусім наядуна то ўсе было... А колькі чаго перажы-талі... (Б. Сачанка).

А Сава сказаў коратка і прос-та: «Дзя мяне, хоць зараз...» — «Нічога... — перабіў Падобныя. — Толькі канспірацыя... працу... Асцярожна. Вывучайце сваіх людзей...» (П. Пестрак).

— Антоска!.. родны мой! канаю... перазарэў, адстаў, знікаю... Вядзі ж ты рэй, вядзі... адзі... як лепшы брат, як родны сын (Я. Колас).

— Я служыўся?! — разгара-чыўся Лявон. — Я служыў... (З. Бядуля).

4. Шматкроп'е ставіцца ў па-чатку, у сярэдзіне, у канцы цы-таты, каб паказаць, што ў гэтых месцах прапушчаны словы.

Напрыклад:
К. Крапіва, раскрываючы сумнішце сатырычных твораў, адзначае: «...рэзананс сатыры-чнага твора... залежыць ад знач-насці аб'екта, на які гэты твор накіраваны».

Дойці са сяброўскія адносіны зязвалі І. Шамякіна з І. Меле-жам. «Безумоўна, жыццёвы па-суседскі... успамінае ён, — мы часта заглядвалі адзін да адна-го і вялі цікавыя літаратурныя размовы, бокавы спакойныя, глы-бокія, чым нашы калектыўныя дыскусіі...».

І. Шамякін успамінае: «Пленум... надзвычай узбагаціў мяне» (В. Каваленка).

5. У лексіграфічных працах пры пропуску часткі цытаты ілюстрацыі звычайна ставіцца дзве кропкі.

Напрыклад:
БАРВЁЦЬ, -вёе; незак. Тое, што і бар в а в е ц ь (у 2 знач.). Грывы канчаліся трохі навод-даль, а за імі... барвелі ў зустой зялені плямы ўжо чырвоных асі-нак. Караткевіч (Тлумачальны слоўнік беларускай мовы).

6. Калі скарачаецца цытата, у канцы якой павінен стаць пы-тальнік або клічкі, то гэтыя зна-кі ставіцца пасля дзвюх кропак.

Напрыклад:
Гэй! узвееце сваім крыллем, арляняты, буіна, бурна! (Я. Ку-пала).

Параўн.: Гэй! узвееце сваім крыллем, арляняты, буіна, бурна, на мінулых дзён магіле, над саліскаею хаўтурнай!

7. Шматкроп'е ставіцца ў дыялогу, каб перадаць маўчанае замест адказу на зварот суразмоў-цы.

Напрыклад:
— Дык што, пайшлі? — запы-талася дзючынка.

— Ну, чаго ты маўчыш?

8. Шматкроп'е ставіцца паміж аб'ектамі пры нечаканым перахо-дзе ад аднаго плана апавядання да другога.

Напрыклад:
Яна была яшчэ зусім мала-дая, але на твары яе ляжаў ад-бітак перажытага. Цесненскія маршчыны сабраліся на яе лбе і каля рота, сінія кругі былі пад вачыма, твар увесь быў запя-каны зямлёй. Кароценькі рваны кажушчок на ёй таксама быў у зямлі...

Часавы раздзёўся, набраў у квартиру вады і стаў умывацца. За ім памыліся яшчэ два. Кабета падняла салава і папрасіла даза-лення памыцца (К. Чорны).

Калі пераход ад аднаго плана апавядання да другога мае больш рэзкі характар, то шматкроп'е ставіцца ў канцы першага аб'екта і ў пачатку другога.

Напрыклад:
Ці помніць яна, што саварыла вясною? Тады ў садзе белай пена-й з ружовымі прасветамі цвілі яблыні... Цвілі, каб за ўсё лета ан-тоніўкі выраслі, паспелі, сталі такімі, як некалі яна казалі...

...Успомніла! Зірнула на Ан-тона, усміхнулася, уздыла самы большы абык і паінесла да губ (І. Грамовіч).

9. Шматкроп'е можа ставіцца пасля кназоўнага тэмы.

Напрыклад:
Хатынь... Мала хто чуў, му-сіць, гэтую назву да ваіны. Ма-ла хто ведаў і самую вёску, якая збудзіла сярод лясоў і пагоркаў Лагойшчыны.

Максім Багдановіч... Кароткі быў яго жыццёвы век. Ён выма-раецца дваціццаці гадоў гада-мі. Многія літаратары ў такім узросце толькі пачынаюць тва-рыць. Ён жа — закончыў (А. Ба-чыла).

Гэтыя гоман мне спелае нівы, ціхая жалёба палёў, лесу высокага шум-гуд ішчалівы, песня ма-дзунных дубоў... (Я. Колас).

3. Шматкроп'е ставіцца для абазначэння нечаканых перапынкаў, перарывістасці ў маўленні, што ўзнікаюць у выніку перажыванняў, хвалявання чалавека або пошуку спосабу выражэння думкі.

Напрыклад:
— Я... так... хлопец... пада-рожны, праз сабе сам... Я... ні-чыг! — і пры гэтым асцярожна ён [Сымон] зірнуў на дзёдаў кій (Я. Колас).

Я хацеў сказаць, што мы... сёння... не сустракаемся... (І. Мележ).

Чакай, як жа я [настаўніц] звалі... Гм, Людзіла Рыгораўна... Людзіла Рыгораўна Капуцкая... Дзеціца, зусім наядуна то ўсе было... А колькі чаго перажы-талі... (Б. Сачанка).

А Сава сказаў коратка і прос-та: «Дзя мяне, хоць зараз...» — «Нічога... — перабіў Падобныя. — Толькі канспірацыя... працу... Асцярожна. Вывучайце сваіх людзей...» (П. Пестрак).

— Антоска!.. родны мой! канаю... перазарэў, адстаў, знікаю... Вядзі ж ты рэй, вядзі... адзі... як лепшы брат, як родны сын (Я. Колас).

— Я служыўся?! — разгара-чыўся Лявон. — Я служыў... (З. Бядуля).

4. Шматкроп'е ставіцца ў па-чатку, у сярэдзіне, у канцы цы-таты, каб паказаць, што ў гэтых месцах прапушчаны словы.

Напрыклад:
К. Крапіва, раскрываючы сумнішце сатырычных твораў, адзначае: «...рэзананс сатыры-чнага твора... залежыць ад знач-насці аб'екта, на які гэты твор накіраваны».

Дойці са сяброўскія адносіны зязвалі І. Шамякіна з І. Меле-жам. «Безумоўна, жыццёвы па-суседскі... успамінае ён, — мы часта заглядвалі адзін да адна-го і вялі цікавыя літаратурныя размовы, бокавы спакойныя, глы-бокія, чым нашы калектыўныя дыскусіі...».

І. Шамякін успамінае: «Пленум... надзвычай узбагаціў мяне» (В. Каваленка).

5. У лексіграфічных працах пры пропуску часткі цытаты ілюстрацыі звычайна ставіцца дзве кропкі.

Напрыклад:
БАРВЁЦЬ, -вёе; незак. Тое, што і бар в а в е ц ь (у 2 знач.). Грывы канчаліся трохі навод-даль, а за імі... барвелі ў зустой зялені плямы ўжо чырвоных асі-нак. Караткевіч (Тлумачальны слоўнік беларускай мовы).

6. Калі скарачаецца цытата, у канцы якой павінен стаць пы-тальнік або клічкі, то гэтыя зна-кі ставіцца пасля дзвюх кропак.

Напрыклад:
Гэй! узвееце сваім крыллем, арляняты, буіна, бурна! (Я. Ку-пала).

Параўн.: Гэй! узвееце сваім крыллем, арляняты, буіна, бурна, на мінулых дзён магіле, над саліскаею хаўтурнай!

7. Шматкроп'е ставіцца ў дыялогу, каб перадаць маўчанае замест адказу на зварот суразмоў-цы.

Напрыклад:
— Дык што, пайшлі? — запы-талася дзючынка.

— Ну, чаго ты маўчыш?

8. Шматкроп'е ставіцца паміж аб'ектамі пры нечаканым перахо-дзе ад аднаго плана апавядання да другога.

Напрыклад:
Яна была яшчэ зусім мала-дая, але на твары яе ляжаў ад-бітак перажытага. Цесненскія маршчыны сабраліся на яе лбе і каля рота, сінія кругі былі пад вачыма, твар увесь быў запя-каны зямлёй. Кароценькі рваны кажушчок на ёй таксама быў у зямлі...

Часавы раздзёўся, набраў у квартиру вады і стаў умывацца. За ім памыліся яшчэ два. Кабета падняла салава і папрасіла даза-лення памыцца (К. Чорны).

Калі пераход ад аднаго плана апавядання да другога мае больш рэзкі характар, то шматкроп'е ставіцца ў канцы першага аб'екта і ў пачатку другога.

Напрыклад:
Ці помніць яна, што саварыла вясною? Тады ў садзе белай пена-й з ружовымі прасветамі цвілі яблыні... Цвілі, каб за ўсё лета ан-тоніўкі выраслі, паспелі, сталі такімі, як некалі яна казалі...

...Успомніла! Зірнула на Ан-тона, усміхнулася, уздыла самы большы абык і паінесла да губ (І. Грамовіч).

9. Шматкроп'е можа ставіцца пасля кназоўнага тэмы.

Напрыклад:
Хатынь... Мала хто чуў, му-сіць, гэтую назву да ваіны. Ма-ла хто ведаў і самую вёску, якая збудзіла сярод лясоў і пагоркаў Лагойшчыны.

Максім Багдановіч... Кароткі быў яго жыццёвы век. Ён выма-раецца дваціццаці гадоў гада-мі. Многія літаратары ў такім узросце толькі пачынаюць тва-рыць. Ён жа — закончыў (А. Ба-чыла).

Гэтыя гоман мне спелае нівы, ціхая жалёба палёў, лесу высокага шум-гуд ішчалівы, песня ма-дзунных дубоў... (Я. Колас).

3. Шматкроп'е ставіцца для абазначэння нечаканых перапынкаў, перарывістасці ў маўленні, што ўзнікаюць у выніку перажыванняў, хвалявання чалавека або пошуку спосабу выражэння думкі.

Напрыклад:
— Я... так... хлопец... пада-рожны, праз сабе сам... Я... ні-чыг! — і пры гэтым асцярожна ён [Сымон] зірнуў на дзёдаў кій (Я. Колас).

Я хацеў сказаць, што мы... сёння... не сустракаемся... (І. Мележ).

Чакай, як жа я [настаўніц] звалі... Гм, Людзіла Рыгораўна... Людзіла Рыгораўна Капуцкая... Дзеціца, зусім наядуна то ўсе было... А колькі чаго перажы-талі... (Б. Сачанка).

А Сава сказаў коратка і прос-та: «Дзя мяне, хоць зараз...» — «Нічога... — перабіў Падобныя. — Толькі канспірацыя... працу... Асцярожна. Вывучайце сваіх людзей...» (П. Пестрак).

— Антоска!.. родны мой! канаю... перазарэў, адстаў, знікаю... Вядзі ж ты рэй, вядзі... адзі... як лепшы брат, як родны сын (Я. Колас).

— Я служыўся?! — разгара-чыўся Лявон. — Я служыў... (З. Бядуля).

4. Шматкроп'е ставіцца ў па-чатку, у сярэдзіне, у канцы цы-таты, каб паказаць, што ў гэтых месцах прапушчаны словы.

Напрыклад:
К. Крапіва, раскрываючы сумнішце сатырычных твораў, адзначае: «...рэзананс сатыры-чнага твора... залежыць ад знач-насці аб'екта, на які гэты твор накіраваны».

Дойці са сяброўскія адносіны зязвалі І. Шамякіна з І. Меле-жам. «Безумоўна, жыццёвы па-суседскі... успамінае ён, — мы часта заглядвалі адзін да адна-го і вялі цікавыя літаратурныя размовы, бокавы спакойныя, глы-бокія, чым нашы калектыўныя дыскусіі...».

І. Шамякін успамінае: «Пленум... надзвычай узбагаціў мяне» (В. Каваленка).

5. У лексіграфічных працах пры пропуску часткі цытаты ілюстрацыі звычайна ставіцца дзве кропкі.

Напрыклад:
БАРВЁЦЬ, -вёе; незак. Тое, што і бар в а в е ц ь (у 2 знач.). Грывы канчаліся трохі навод-даль, а за імі... барвелі ў зустой зялені плямы ўжо чырвоных асі-нак. Караткевіч (Тлумачальны слоўнік беларускай мовы).

6. Калі скарачаецца цытата, у канцы якой павінен стаць пы-тальнік або клічкі, то гэтыя зна-кі ставіцца пасля дзвюх кропак.

Напрыклад:
Гэй! узвееце сваім крыллем, арляняты, буіна, бурна! (Я. Ку-пала).

Параўн.: Гэй! узвееце сваім крыллем, арляняты, буіна, бурна, на мінулых дзён магіле, над саліскаею хаўтурнай!

7. Шматкроп'е ставіцца ў дыялогу, каб перадаць маўчанае замест адказу на зварот суразмоў-цы.

Напрыклад:
— Дык што, пайшлі? — запы-талася дзючынка.

— Ну, чаго ты маўчыш?

8. Шматкроп'е ставіцца паміж аб'ектамі пры нечаканым перахо-дзе ад аднаго плана апавядання да другога.

Напрыклад:
Яна была яшчэ зусім мала-дая, але на твары яе ляжаў ад-бітак перажытага. Цесненскія маршчыны сабраліся на яе лбе і каля рота, сінія кругі былі пад вачыма, твар увесь быў запя-каны зямлёй. Кароценькі рваны кажушчок на ёй таксама быў у зямлі...

Часавы раздзёўся, набраў у квартиру вады і стаў умывацца. За ім памыліся яшчэ два. Кабета падняла салава і папрасіла даза-лення памыцца (К. Чорны).

Калі пераход ад аднаго плана апавядання да другога мае больш рэзкі характар, то шматкроп'е ставіцца ў канцы першага аб'екта і ў пачатку другога.

Напрыклад:
Ці помніць яна, што саварыла вясною? Тады ў садзе белай пена-й з ружовымі прасветамі цвілі яблыні... Цвілі, каб за ўсё лета ан-тоніўкі выраслі, паспелі, сталі такімі, як некалі яна казалі...

...Успомніла! Зірнула на Ан-тона, усміхнулася, уздыла самы большы абык і паінесла да губ (І. Грамовіч).

9. Шматкроп'е можа ставіцца пасля кназоўнага тэмы.

Напрыклад:
Хатынь... Мала хто чуў, му-сіць, гэтую назву да ваіны. Ма-ла хто ведаў і самую вёску, якая збудзіла сярод лясоў і пагоркаў Лагойшчыны.

Максім Багдановіч... Кароткі быў яго жыццёвы век. Ён выма-раецца дваціццаці гадоў гада-мі. Многія літаратары ў такім узросце толькі пачынаюць тва-рыць. Ён жа — закончыў (А. Ба-чыла).

Гэтыя гоман мне спелае нівы, ціхая жалёба палёў, лесу высокага шум-гуд ішчалівы, песня ма-дзунных дубоў... (Я. Колас).

3. Шматкроп'е ставіцца для абазначэння нечаканых перапынкаў, перарывістасці ў маўленні, што ўзнікаюць у выніку перажыванняў, хвалявання чалавека або пошуку спосабу выражэння думкі.

Напрыклад:
— Я... так... хлопец... пада-рожны, праз сабе сам... Я... ні-чыг! — і пры гэтым асцярожна ён [Сымон] зірнуў на дзёдаў кій (Я. Колас).

Я хацеў сказаць, што мы... сёння... не сустракаемся... (І. Мележ).

Чакай, як жа я [настаўніц] звалі... Гм, Людзіла Рыгораўна... Людзіла Рыгораўна Капуцкая... Дзеціца, зусім наядуна то ўсе было... А колькі чаго перажы-талі... (Б. Сачанка).

А Сава сказаў коратка і прос-та: «Дзя мяне, хоць зараз...» — «Нічога... — перабіў Падобныя. — Толькі канспірацыя... працу... Асцярожна. Вывучайце сваіх людзей...» (П. Пестрак).

(Працяг. Пачатак на 3-й стар.

Нават уздыць кнігу першы раз у рукі, разумееш, як табе пацісціць.

З краю на лясных прагаллах стаялі маладыя бярозкі, толькі-толькі выпускаючы пахучыя лісточкі і надаючы лесу асаблівае чароўнасць (Я. Колас).

13. Калі адасоблена акалічнасць, выразаная адзіночным дзеярысласем або дзеярысласым зваротам, звязаная з астатняй часткай сказа злучнікамі *ібо*, *як бы*, *быццам* і інш., то коска ставіцца перад апавядным злучнікам.

Напрыклад: Яна [машына] то бела весела, жывава, калі было роўна, то гула і стагнала, быццам злучоцься, што яе не пускаюць (Я. Скрыган).

Бумшар праўдэ рукою на твары, як бы знаёмыя з яго шпосець чужога і непрыемна (К. Чорны).

Ленка прыпаля тварам да маіх грудзей, нібы хаваючы яго і ад мяне і ад сябе (Я. Брыль).

14. Пры адасобленай акалічнасці, выразанай дзеярысласем або дзеярысласым зваротам, замест коскі можа ставіцца працяжнік, калі дзеярысласе выразна выдзяляецца сэнсав.

Напрыклад: Не шукаючы — не знойдзеш (Прыказка).

І памасцаў яму трэба — умеючы (Я. Брыль).

15. Выдзяляецца коскамі акалічнасць, выразаная назойнікам або ўскосных схлонах з прыназоўнікамі *насуперак*, *у адпаведнасці*, *са згоды* і іншымі са значным прычыным, умовы, уступкі, спосабы дзеяння.

Напрыклад: Насуперак ліхой стыхіі, на гэтай зрудаванай жарстве, узняўшы вясмы залатая, прыгожыя гораў расціце (П. Глебка).

Максіма ў ваенна-марскога вучылішча не прынялі, і ён, наперакор жаданню бацькоў, на злосьце усім, паехаў у марскі тэхнікум (І. Шамякін).

Даўцаць восьмага ліпеня, у выніку абыходнага маневру і баявой атакі, войскі Першага Беларускага фронту апаблодалі Брэстам (У. Карпаў).

У выпадку якой патрэбы, звертаецца па дапамогу (І. Шамякін).

Нягледзячы на трывожны час, рынак жывёў сваім звычайным жыццём (А. Якімовіч).

У адпаведнасці з законам, кожны мае права на працу.

Пры такіх акалічнасцях канструкцыяў з некаторымі прыназоўнікамі дапускаецца адсутнасць коскі, калі яны сэнсавы і інтанцыйна не выдзяляюцца.

Напрыклад: А млын — добры пункт, дзе можна ў выпадку патрэбы схаватца (З. Бядуля).

У адпаведнасці з надвор'ем гэтак жа часта змяняе свой колер і возера (В. Волыскі).

16. Коскамі выдзяляюцца інфінітыўныя звароты, калі яны далучаюцца да выказніка пры дапамозе злучнікаў *каб*, *для таго каб*, *з тым каб*, *замест таго каб* і інш.

Напрыклад: На тое ён і лес, каб шумець (К. Крапіва).

Зрабілі б што-небудзь карыснае, замест таго каб гуляць.

17. Не выдзяляюцца коскамі інфінітыўны зварот з *каб*, калі ён уваходзіць у пыталую сінтаксічную канструкцыю з пачатковым *што*: *Што каб пайсці ў адпачынак?* *А што каб скажаць?* *А што каб запрасіць іх у госці?* і інш.

18. Коскамі могуць выдзяляцца акалічнасці, выразаныя прыслоўямі або прыслоўнымі зваротамі, што адносяцца да выказніка і маюць значэнне заўвагі.

Напрыклад: Хведар бег, аслабела і няўцяма, ужо не выбіраючы шляху (В. Быкаў).

Сабака ўсё брахаву, заложна і адантона (К. Крапіва).

§ 51. Коска пры словах і спалучэннях слоў, якія ўдакладняюць або абмяжоўваюць значэнне іншых слоў у сказе

1. Коскамі выдзяляюцца акалічнасці, выразаныя словамі і спалучэннямі слоў са значным месца, часу, спосабу дзеяння і інш., якія стаяць побач і ўдакладняюць, канкрэтызуюць ці ўзмацняюць сэнс папярэдняй слоў, што маюць больш шырокае значэнне.

Напрыклад: Тут, на высокай і даволі прасторнай пляцоўцы, і знайшоў сабе ціхі прытынак сяло Верхняе (Я. Колас).

За дварам, на бярозах, была пасака — больш за дзясятка лінавых вузляў (М. Лупскаў).

Адтуль, недзе з-за ўзгорка, даносілася невыразная, як бы прыглушаная, зукі (К. Крапіва).

А было гэта тыдзень таму, у нядзелю, над вечар (Я. Брыль).

2. Калі другая акалічнасць мае больш шырокае значэнне, чым папярэдняй, то яна не ўдакладняе, а толькі паясняе папярэдняю і коскамі не выдзяляецца.

Напрыклад:

З усім інакш ішло жыццё ў сацінцы за сорадам, дзе быў штаб фронту (І. Мележ).

Яшчэ зранку на другі дзень на вёсцы панеслася чутка пра гэта здарэнне.

3. Калі другая акалічнасць у адносінах да папярэдняй мае больш вузкае значэнне, але па сэнсе і інтанцыйна не выдзяляецца, то паміж імі коска не ставіцца.

Напрыклад: А там за возерам, як струнка, пралегла роўнячка чыгунка (Я. Колас).

На балоце паабпал дарогі раслі кусты лазы і алешніку (Я. Колас).

Дзялілі лужок найчасцей у нядзелю над вечар (Я. Брыль).

4. Калі ў сказе стаяць побач адна за адной тры і больш акалічнасці, з якіх наступная ўдакладняе папярэдняю, але апошняя не мае ўдакладнялага значэння, то пасля яе коска не ставіцца.

Напрыклад: Там, на ўзрэсі, на высокім дрэве з разгалістай кроной у знязоде ішчалі птушанцы (Я. Колас).

5. У творах мастацкай літаратуры і ў перыядычным друку пры выдзяленні ўдакладняльных акалічнасцей з узмацняльным значэннем часам ужываецца працяжнік.

Напрыклад: Стрэлы чутны толькі недзе далёка — у лесе (Я. Скрыган).

6. Коскамі выдзяляюцца акалічнасці, выразаныя словамі і спалучэннямі слоў, якія ўдакладняюць, падкрэсліваюць значэнне папярэдняга прыметніка, займенніка і інш.

Напрыклад: Зянада, без адзінай хмурныкі, глыбокага неба россыпан зорак свяціў поўны месяцчк (І. Шамякін).

Крыху далей стаяла невялікая, хат на дзесяці, вёскачка (Я. Сіпакоў).

Хвалістыя, доўгія, ледзь не ў пояс, валасы... былі незвычайнаса, попельнаса колеру (Т. Бондар).

7. Коскамі выдзяляюцца спалучэнні слоў і асобныя словы, якія ўдакладняюць або абмяжоўваюць сэнс папярэдняй ці наступных слоў, далучаючыся да іх непасрэдна або пры дапамозе выразу ў тым ліку, у тым ліку і, апроча (апроч), акрамя, амаль, за выключэннем, галоўным чынам, па прызначці (на мянушцы і інш.), гэта значыць, так званы, або, ці, у (у значэнні «гэта значыць»), асабліва, нават, і прыклад, як, у прыватнасці, і ў прыватнасці, і прытым і інш.

Напрыклад: Усе палешукі, у тым ліку і стараста, пісаць не ўмелі (Я. Колас).

Вада ў Нёмане, нават каля берага, не ідзе, ззаецца, а бяжыць (Я. Брыль).

Усе птушкі, і нават неспадзеівыя крыльваты верабі і, схаваўшыся ад навальніцы (Я. Маўр).

Добра паміжга падобі супроць паадры, як і цяпер кажучы, адкладання спі (В. Волыскі).

8. Калі спалучэнні слоў з *апрача*, *акрамя* і іншымі маюць пры сабе ўзмацняльную частіцу і, то яны звычайна коскамі не выдзяляюцца.

Напрыклад: Скажам, аб вадзе гамонкі не было спрадвое, бо хопала нам заўсёды і азёр, і грэ (А. Астрэйка).

Шчыра кажучы, я толькі лічуся брыгадзірам (А. Асіпенка).

6. Коскамі выдзяляюцца словы, спалучэнні слоў і сказы, што выражаюць адносіны гаворачай асобы да слухача: *бачны* (бач), *прызначыца*, *кажаш*, *кажашце*, *ведаеш*, *ведаешце*, *разумееш*, *разумеешце*, *наверце*, *выбачаеш*, *даруеш*, *даруешце*, *калі ласка*, *калі хочаце ведаць*, *ці дасце веры*, *зрабіце ласку* і інш.

Напрыклад: Але ж язык у цябе, даруй мне, як тая мянташка (М. Лынькоў).

Нанішы мне, калі ласка, пісьма-ко дахаты (Я. Колас).

Я, чыцра прызначца, і загод на вас падрыхтаваў (А. Асіпенка).

7. Коскамі выдзяляюцца словы і спалучэнні слоў, якія служыць сродкам сувязі асобных частак выказвання і ўказваюць на паслядоўнае, абмежаванне, ўдакладненне, супастаўленне або аб'яднанне частак тэксту, на выражэнне выніку, заключэння і пад.: *па-першае*, *па-другое*, *па-трэцяе* і інш., *першае*, *другое*, *трэцяе* і інш., *нарэшце*, *значыць*, *дарэчы*, *наогул*, *аднак*, *прынамсі*, *надавар*, *з аднаго боку*, *з другога боку*, *у сваю чаргу*, *разам з тым*, *у прыватнасці*, *між іншым*, *між тым*, *да таго ж*, *такім чынам*, *затое* і інш.

Напрыклад: Турсевіч — гэта мой настаўнік і мой зямляк, прынамсі, аднае воласці (Я. Колас).

Валодзька выпрасціў, нарэшце, у рэдактара дазвол паехаць на раён (Я. Брыль).

Спазініся, аднак, на вялікае спатканне, трэба было раней (В. Быкаў).

Мікала быў, між тым, дама (К. Чорны).

З другога боку, Явісі было цікава паслухаць, як вёў сваю работу у школе настаўнік... (Я. Колас).

вацца, якія ў сказе выступаюць выказнікам.

Напрыклад: Можа за якой паўгадзіны баталён быў на вузкіх і сізкіх ходах, траншях быў выведзены ў лачыну... (І. Шамякін).

Цяпер зіма напэўна ляжа (Я. Колас).

Тякія корчы-стацыі Мінскі тракт меў бадай праз кожную дзесяць кіламетраў (З. Бядуля).

Мікіта — неплюдзім, узодзе яго бадай што і не спаткаеш на людзях... (Я. Колас).

Дыміць туман. Мо лепш перагачаць, пакуль зара не прыдчыніць озверы? (М. Танк).

Адтуль відаць адразу пляч азёр (Я. Брыль).

Часамі Лабановічу зовавалася, што вынікі дасягнуты нязначныя (Я. Колас).

3. Выдзяляюцца коскамі спалучэнні слоў і сказы, якія маюць значэнне змяняльнай адзінкі фактаў рэчаіснасці, а таксама перадаюць пануццёвую рэакцыю ў тым факты, пра якія гаворыцца ў сказе: *на жаль*, *на вялікі жаль*, *на ішчасце*, *як на тое ішчасце*, *на маё здзіўленне*, *як на тое ліха*, *як на грэх*, *як на тую бяду*, *хвароба на іх* і інш.

Напрыклад: Аж тут, як на тое ішчасце, стаіць сагнута бярэзіна (С. Грахоўскі).

Хата была, на ішчасце, ужо не абсыта (П. Пестрак).

Але, на маё здзіўленне, ён адказае з усім не так, як я думаў (А. Асіпенка).

Як на грэх, лоў быў ішчаслівы (Я. Колас).

Нават сорам на хатніх зірнуць: ці не ўцямілі, хвароба на іх, ад чаго мой тварык смяецца, ад чаго маё сэрцайка б'ецца (М. Багдановіч).

4. Коскамі выдзяляюцца словы, спалучэнні слоў і сказы, якія паказваюць на крыніцу павадлення, на прыналежнасць выказанай думкі: *па-мойму*, *па-твойму*, *па-ягому*, *па-вашаму*, *па-іхняму*, *маўляў*, *думаю*, *на мой погляд*, *з пункту гледжання* (каго-небудзь), *на думку* (каго-небудзь), *як вядома*, *як кажучы*, *як людзі кажучы*, *як той казаў* і інш.

Напрыклад: Гэта, па-мойму, і ёсць сапраўдная сувязь з жыццём (К. Чорны).

Выходзіць, па-ягому, што ледзь не самі мы вінаваты, а не той, што наша дабро крадзе (Я. Брыль).

Яшчэ, як той казаў, не усё скончана (Я. Брыль).

5. Коскамі выдзяляюцца словы, спалучэнні слоў і сказы, якія перадаюць адносіны да спосабу выражэння думкі, матывацыю спосабу выказвання ці выбару стылістычных сродкаў мовы: *адным словам*, *словам*, *што называецца*, *скажам*, *як гаворыцца*, *як гэта зварочыцца*, *інакш кажучы*, *карацей кажучы*, *уласна кажучы*, *працейска кажучы*, *шыцра кажучы*, *не пры вас кажучы*, *праўдзівей скажыце*, *папраўдзе скажыце*, *так скажыце*, *з дазволу скажыце*, *я скажаў бы* і інш.

Напрыклад: Скажам, аб вадзе гамонкі не было спрадвое, бо хопала нам заўсёды і азёр, і грэ (А. Астрэйка).

Шчыра кажучы, я толькі лічуся брыгадзірам (А. Асіпенка).

6. Коскамі выдзяляюцца словы, спалучэнні слоў і сказы, што выражаюць адносіны гаворачай асобы да слухача: *бачны* (бач), *прызначыца*, *кажаш*, *кажашце*, *ведаеш*, *ведаешце*, *разумееш*, *разумеешце*, *наверце*, *выбачаеш*, *даруеш*, *даруешце*, *калі ласка*, *калі хочаце ведаць*, *ці дасце веры*, *зрабіце ласку* і інш.

Напрыклад: Але ж язык у цябе, даруй мне, як тая мянташка (М. Лынькоў).

Нанішы мне, калі ласка, пісьма-ко дахаты (Я. Колас).

Я, чыцра прызначца, і загод на вас падрыхтаваў (А. Асіпенка).

7. Коскамі выдзяляюцца словы і спалучэнні слоў, якія служыць сродкам сувязі асобных частак выказвання і ўказваюць на паслядоўнае, абмежаванне, ўдакладненне, супастаўленне або аб'яднанне частак тэксту, на выражэнне выніку, заключэння і пад.: *па-першае*, *па-другое*, *па-трэцяе* і інш., *першае*, *другое*, *трэцяе* і інш., *нарэшце*, *значыць*, *дарэчы*, *наогул*, *аднак*, *прынамсі*, *надавар*, *з аднаго боку*, *з другога боку*, *у сваю чаргу*, *разам з тым*, *у прыватнасці*, *між іншым*, *між тым*, *да таго ж*, *такім чынам*, *затое* і інш.

Напрыклад: Турсевіч — гэта мой настаўнік і мой зямляк, прынамсі, аднае воласці (Я. Колас).

Валодзька выпрасціў, нарэшце, у рэдактара дазвол паехаць на раён (Я. Брыль).

Спазініся, аднак, на вялікае спатканне, трэба было раней (В. Быкаў).

Мікала быў, між тым, дама (К. Чорны).

З другога боку, Явісі было цікава паслухаць, як вёў сваю работу у школе настаўнік... (Я. Колас).

Па крайняй меры, для яго нічога ўжо не будзе (В. Быкаў).

Такім чынам, усе няяснасці, сумненні, прынесены Саўкам, цяпер развясці (Я. Колас).

8. Калі слова нарочіце не выконвае функцыі пачатковага слова і выражае часовае значэнне, то яно коскамі не выдзяляецца.

Напрыклад: Нарэшце да Панаса падыходзіць шырокі чалавек з жорсткімі вусамі (Я. Колас).

Тым часам поезд з кожнай хвіліннай набліжаўся да вакзала і нарэшце стынўся (Я. Колас).

Калі слова аднак у пачатку сказа ці другой часткі складаназлучанага сказа і пры аднародных членах ужываецца як супраціўны злучнік, яно коскамі не выдзяляецца.

Напрыклад: Турку стала лягчэй ад тае пахавы, аднак ён прастадушна прызнаўся (В. Быкаў).

Трэба было паспаць. Аднак чамусьці не спаляся.

9. Спалучэнні слоў між тым, тым не менш, да таго ж, якія ўжываюцца ў пачатку сказа або другой часткі складанага сказа, выконваюць функцыю злучніка і коскамі не выдзяляюцца.

Напрыклад: У вас на мастэчка многа сілы не папрабуйца, між тым вакол вякія патрэба ў людзях (Ц. Гартны).

На дварэ ноч. Між тым спаць не хочацца (І. Мележ).

Тым не менш ён [Лабановіч] устаў і рушыў у той бок, куды паехаў адзючына (Я. Колас).

Да таго ж Мінч яшчэ меў недахоп у вымаўленні: ён ішчаліў (Я. Колас).

10. Коскамі выдзяляюцца словы і спалучэнні слоў, якія не маюць уласна сінтаксічнага значэння і ўводзяцца ў сказ без якой-небудзь матывацыі: *гэта*, *гэта сама*, *ну, вот*, *сам сабой*, *значыцца*, *значыцца*, *стала быць*, *так скажыце*, *брат ты мой*, *тудэма-сюдэма*, *каліна-маліна* і інш.

Напрыклад: З усім не тое выйшла, з усім не тое, што трэба было наішай, значыцца, вёсцы (М. Лынькоў).

Проста, ну, сімпатызуюць адзін другому маладыя, хіба ж ім і не пагаварыць, хіба ж ім і не пасмяюцца (М. Лынькоў).

Тудэма-сюдэма, куды тут садзіцца! (Я. Купала).

Чаго яны, каліна-маліна, там? (І. Мележ).

11. Коскамі выдзяляюцца пачобныя словы і спалучэнні слоў, якія ўваходзяць у склад іншых слоў, адасобленых зваротў, удакладняльных ці іншых выдзеленых знакам прыпынку частак сказа.

Напрыклад: Немцы, як ты, мабыць, ведаеш, аднавілі завод у Гудове (Б. Сачанка).

Боты — і выцёр іх, ззаецца! — усё ж такі наслэдылі на чыстай чырванай падложцы (Я. Брыль).

Не будку мае Жук — палачы (хоць не свае, вядома, працы) (К. Крапіва).

Людзі зрадуцілі ўважліва, баючыся, відаць, сплунціць хоць адно слова (П. Пестрак).

Мы заішлі ў краіноўна хату, пабудаваную, напэўна, насля вайны.

Не чакаючы, як відаць, далейшай размовы, жанчына хутка выйшла з хаты (П. Галавач).

12. Калі пачобнае слова стаяць перад адасобленым зваротам, пачобным сказам або ўдакладняльнай канструкцыяй, то яно уваходзіць у іх склад і коскамі не выдзяляецца.

Напрыклад: Старышка ішкліва абыходзіць вакол машыны, нійначай прыяднавалася неспакойным воякам да яе паклажы (І. Шамякін).

Плылі ў вясноўна сін за акно мяккія акорды, уздыхаюча мора, і, можа заздрышчыць гэтай музычнай вясноі, не дадалі свайго голасу гарматы (І. Навуменка).

Аднекул, мабыць з пачы, да іх кінулася жанчына (В. Быкаў).

13. Паміж пачобнымі словамі, спалучэннямі слоў і сказамі, якія ідуць адно за адным, ставіцца коска.

Напрыклад: Словам, на наша ішчасце, хата нейкім чынам уцэла (З. Бядуля).

Само сабой, канечне, паставілі мы і хату (Б. Сачанка).

14. Пачобныя словы, спалучэнні слоў і сказы аддзяляюцца коскамі ад папярэдняй злучнікаў, якія звязваюць члены сказа або часткі складанага сказа.

Напрыклад: Санькоўскі з ходу далчыўся да песні, і, можа, ад таго яна зазучала яшчэ энергійней (П. Пестрак).

Твае [таў] мяне бровы, твай лоб і нос. Твой неспакоі. І, пэўна, твой лёс (А. Вяргіцкі).

Маёр стынўся калі дзвярці, залюшчыў вочы і, здалося мне, пахіснуўся (І. Шамякін).

Тады спрэчкі не разлучалі іх, а, нааоварот, яшчэ болей умацоўвалі (Я. Колас).

15. Злучнік *а*, калі ён складае адно цэлае з наступным пачобным кампанентам сказа, не аддзяляецца ад апошняга коскай: *а* можа, *а* мацыва, *а* значыцца, *а* між іншым, *а* па-другое.

Напрыклад: — Іштам ба кіраўніцтву партызанскім рухам будзе? — пытаў Бававік.

— Будзе. А можа, ён ужо і ёсць (В. Быкаў).

16. Не аддзяляецца коскай ад пачобных кампанентаў узмацняльная частіца *і*.

(Працяг. Пачатак на 3—4-й стар.)
далучальнымі злучнікамі *але, толькі, аднак, усё ж, тым не менш* і інш., асабліва калі гэтыя часткі разгорнутыя і (або) маюць свае знакі прыпынку.

Напрыклад:
Марозік крэпіць, лёд таіцьце, і рэчка вольная яме, да дна ва-дзіца вымязрае і хоць бедная, не мае, і цесна там ёй, і няміла яе халодная магіла, але дарма: жы-вую сілу не запраторыш ты ў магілу, мароз бязласны і лю-ты! (Я. Колас).

Гойдалася ў цэпры вада, лычы-ся праз край, і твару свайго выраз-на раздзеліць у вадзе Агата не маля; толькі балелі ў вадзе рукі, і зэта чышвала яе (К. Чорны); далучальнымі злучнікамі *і і ды* (у значэнні «і») толькі ў тым выпадку, калі яны аб'ядноўва-юць дзве састваўныя часткі, якія без гэтых злучнікаў былі б сама-стойнымі сказами, раздзеленымі кропкамі.

Напрыклад:
На ёй [ялініцы] валоскія арэхі, а з пазалочанай паперкі глядзяць панаённыя цукеркі; і больш на ёй няма нічога, ды хіба ж дзеям трэба многа? (Я. Колас).

3. Перад злучнікамі а кропка з коскай ставіцца толькі ў тым выпадку, калі састваўныя часткі, якія звязваюцца гэтым злучні-кам, разгорнутыя і маюць свае знакі прыпынку.

Напрыклад:
Ён небысок, не надта ёмак, ды карнавіты і няўломак, а волас мае цёмна-русы, і зухаўскія язо вусы ў меру доўгі, густаваты, узору чыць канцы падняты, а во-чы шэры, невялікі, глядзяць пры-ветна, як сунічкі, але ратноўна і адрозу не расчытаеш іх выразу... (Я. Колас).

4. Кропка з коскай ставіцца паміж развітымі аднароднымі чле-намі, калі пры адным з іх ёсць коскі.

Напрыклад:
Хлопец злёгка задрыжаў і ўзяў скрыпку паслуджня; стру-ны звонкія наладзіў, раз-другі смычком праеў і адоўжа ўсё аблазе, чарам струнных галасоў (Я. Колас).

Я выйшаў на вуліцу і адчуў, як сціснёнае марознае павет-ра апала і мя твар; пачуў, як звонка рытміць снег; убачуў, як гар-рыць на сонцы аснежанае поле... (А. Астапенка).

Намаліла ... то адкрылася суму, то закрываўа; то зашпі-вала на сабе кофтаку, то, як ад гарачыні, расшпільвала яе (Я. Скрыган).

5. Кропка з коскай ставіцца паміж разгорнутымі даданымі част-камі складаназалежнага сказа, падпарадкаванымі адной і той жа галоўнай, калі паміж даданымі няма злучальнага злучніка, асаб-ліва калі ў сярэдзіне такіх дада-ных ёсць свае даданыя часткі.

Напрыклад:
Калі з-пад завялых шыпулек паказаліся і смачна запахлі спа-чатку маленькія ішра-сінія стру-меньчыкі дыму, а потым, вельмі хутка разросшыся, вялікімі клуб-амі палпылі над бульбонкамі; калі, нарэшце, праз голыя прабілі-ся жвавія і белаваць на ранку языкі полымя, на участку нежк адрозу усё змянілася (А. Куляшоў-скі).

Нягледзячы на тое, што крыў-да раз-пораз загаралася ў душы Кляновіча, яго чышлы перспек-тывы, што вольн ён зоймецца да-следаваннем лебаў; што будзе арашнітоўцаў савезатары, ад-крываць розныя курсы: ...што ён едзе ў такую вобласць, дзе яшчэ не зьялася мясцовае чырвеная парода кароў, ад якой Кляновіч будзе ўдзяць дуб; што зэтую паро-ду няслушына закінуў... (П. Пест-рак).

6. Кропка з коскай ставіцца паміж групамі адносна незалежных састваўных частак баззлучнікава-га сказа, а таксама паміж групамі даданых частак, якія адносяцца да адной галоўнай.

Напрыклад:
Цёмны бор, кусты, балоты, кучы лоз і дубняк, рэчкі, кўпіны, чароты, мора траў і хмызняк; мосцік, зложаны з бярвенняў, брод і грэбні кожны крок, на да-розе рад карніў, крыж, пахліне-нае поле; пералескі, лес, палына, старасвецкі дуб з жарлом, хвоя-веліч на кургане з чорным бусла-вым нягледом; граць, пяскі, дужок зьялены, шум крынічкі з-над кар-ча, шпест лясіў нясканоны, крык у небе крумкача; вербы, грэша-сіраціна, нізкарослы цём-ны гай... (Я. Колас).

7. Кропка з коскай ставіцца ў канцы рубрык пералічэння, калі яны не з'яўляюцца самастойны-мі сказами, але дастаткова разгор-нутыя і (або) маюць свае знакі прыпынку.

Напрыклад:
Паводле папярэдніх даных, рух усіх трох староаржынаў ад-бываецца па блізкіх арбітах з па-чатковымі параметрамі:
перыяд абарачэння 95,2 міну-ты;
максімальная адлегласць ад паверхні Зямлі (у апошні) 876 кі-ламетраў;
мінімальнае (у перыгеі) 210 кіламетраў;

вузла нахілу арбіт да плос-касці экватара 36 градусаў 10 мінут.

ГЛАВА 16 ДВУКРОП'Е

§ 60. Правілы пастаноўкі двукроп'я

1. Двукроп'е ставіцца перад пе-ралічэннем аднародных членаў, калі перад імі ёсць абгульняль-нае слова (займеннік, прыслоўе, назоўнік) або словы *напрыклад, а іменна*.

Напрыклад:
Навоў яе [настаўніцу] любілі ўсе: вучні, настаўнікі, каласнікі (І. Шамякін).
Усе былі апрануты па-свя-точому: чысценька і прыгожа (Я. Колас).

На прыгумненні, поруч з садам, паевец з сумном стаяла радам, а над паветкаю прылады: вазок, калёсы, парабоды, старыя сані, восты, колы і вульзў некалькі на пчолы... (Я. Колас).

На ўроках мовы праводзяцца розныя віды работ, напрыклад: дыктанты, сачыненні, пераказы і інш.
2. У афіцыйных паперах, даку-ментах, у навуковых працах, зрэд-ку ў мастацкіх тэкстах двукроп'е перад аднароднымі членамі ста-віцца і тады, калі перад імі адсут-нічае абгульняльнае слова.

Напрыклад:
Да зьявы прыкладаюцца: ...
На нарадзе прысутнічалі: ...
Вучылішча рытуе: токарэй, слесарэй ...

3. Двукроп'е ставіцца перад пералічэннем аднародных зна-чэнняў, якія выражаны прымет-нікамі або назоўнікамі ці займенні-камі адноснага да паясняльнага папярэдняга назоўніка.

Напрыклад:
Власна звычайная размова зна-ёмых людзей у першыя хвіліны сустрачы: пра навоўр'е, пра здо-роўе, пра навіны.

4. Калі аднароднымі членамі з папярэднім абгульняльным словам сказ не заканчваецца, то перад імі ставіцца двукроп'е, а пасля іх — працяжнік.

Напрыклад:
Рыбачка снасць: сетка, не-раткі, вуды — была адмыслова ў дзядзькі Марціна (Я. Колас).
Бацька прыбраў з воза ўсё: плуг, барану, мяшкі з бульбай — і ўвайшоў у хату (М. Зарэчкі).

5. Двукроп'е ставіцца перад аднароднымі членамі, якія тлумачаць, удакладняюць значэнне папярэдняга слоў.

Напрыклад:
На скорым часе ранічоку Алясь у кепкім быў настроі: ха-дзіў, бурчаў, не змоўчыў маме, усё дасары вярнуў насамі (Я. Ко-лас).
Яна ўзялася за работу: набра-ла бярэня ороў, унесла ў хату і, запаліўшы газоўку, стала класці іх у лев (К. Чорны).

6. Двукроп'е ставіцца паміж часткамі баззлучнікавага скла-данага сказа, калі ў другой частцы раскрываецца змест ці ўказваец-ца прычына таго, пра што гаво-рыцца ў папярэдняй частцы.

Напрыклад:
Аўгяна пускаяцца на хітрасьці: яна крута верне свой човен на-перэрэз Мартынаваму чоўну (Я. Колас).

7. Двукроп'е ставіцца перад аднароднымі членаў, якія тлумачаць, удакладняюць значэнне папярэдняга членаў.

Напрыклад:
Яна дамаглася свайго: ста-лоўя ўжо красавалася жоўтай страхою (П. Броўка).
Але пагаварыць яму так і не ўдалося: гаспадыня запрашала гасцей за стол (Я. Колас).

8. Двукроп'е можа ставіцца паміж трыма часткамі баззлуч-нікавага складанага сказа, у якім кожная наступная частка ў адноснае да папярэдняй абзна-чае прычыну, выражае ўдаклад-няльна-тлумачальнае значэнне і інш.

Напрыклад:
Але ствала тут не ў часе бы-ла: неадвержыць залатціны дру-гое мезі ў думках: каб не прыбраў часам зэты інструктар і сад, і агарод, і сенакос (Я. Колас).
Прашу: хоць раз задумайцеся, людзі: на што мы трацім леп-шыя гадзі? (А. Бачыла).

9. Двукроп'е ставіцца паміж дзюмова часткамі баззлучнікавага складанага сказа, першая з якіх за-канчваецца дзясюловамі бачыць, глядзець, раздзеліцца, чуць, ад-чуць, адчуваць, заўважыць, зра-зу-мець, ведаць, верыць, казачь, ра-ку зумець і інш., пры дапамозе якіх указваецца, што далей будзе ісці паведамленне пра які-небудзь факт, падзею, з'яву і пад.

Напрыклад:
[Знось] заўважыла: Янка ўжо там, за вушкам дзярэй (Г. Да-лідовіч).
Праз туман раздзеліўся ця-пер я: над палынай жоўкіне поўны месці (М. Лужанін).

Адным словам сказаць, усё ба-чылі: яна і прыгожая, і ўдалая (К. Чорны).
Нахай усё зэта песня насада-ла, але я веру: устане горад мой (М. Танк).
Алесь зразумеў: нервовась Кастуся можа сапсаваць спра-ву (У. Караткевіч).
Праз вокны відаць: на ўхо-дзе разгараецца раіца (М. Луп-скёў).

9. Двукроп'е ставіцца пасля

сказаў або слоў, якія ўводзяць у тэкст простую мову.

Напрыклад:
Лагоненька ўмее саарыць дзед Павал: «Не ходзі ты, Агата, даўжа» (Я. Колас).
Ціха шпэччў за парканам дзе-ці: «Вуць новая настаўніца ідзе» (С. Грахоўскі).
Рая прананава: «Хлопцы, дзвўчат!» Даватіца наведодем Дани-лу Платонавіча!» (І. Шамякін).

ГЛАВА 17 ПРАЦЯЖНІК

§ 61. Правілы пастаноўкі працяжніка

1. Працяжнік ставіцца паміж дзейнікамі і выказнікамі:
калі абодва галоўныя члены сказа выражаны назоўнікам у назоўным склоне і пры выказніку адсутнічае дзясюслоў-зв'язка.

Напрыклад:
Мінск — сталіца, горадсць наша, слава ўсёй краіны (Я. Ку-пала).
Матчыны рукі — залатыя ру-кі (І. Мележ).

Фразеалогія — раздзел мо-вазнаўства, які вучыць семан-тычна, граматычныя і стылі-стычныя асаблівасці ўстойлівых выразуў.

Прасторы і час — усеагуль-ныя формы каардынацыі з'яў і па-дзейі;
калі абодва галоўныя члены ці адзін з іх выражаны незначаль-най формай дзясюлова.

Напрыклад:
Вучыцца ў народа — задача кожнага пісьменніка (К. Чор-ны).

Хату зрабіць — не скрынку збіць (Прыказка).
Дзетка ўздаваець — не грыб-ку набіраць (Прыказка);
калі перад выказнікам ёсць словы зэта, воль, значыць, зэта значыць, зэта ёсць.

Напрыклад:
Пазія — зэта пакута і ра-дасьць, праклён і бязлітаснасць, споведзь і горадсць (П. Панчан-ка).

Кожны чалавек — зэта цэль свет (К. Чорны).

Цімох і Гаўля — воль роўная пара (Я. Купала).
Ізнаваць мову — зэта зна-чыць ізнаваць народ, нацыю (П. Пестрак).

калі дзейнік і выказнік выража-ны лічэбнікамі або адзін з іх вы-ражаны назоўнікам у назоўным склоне, а другі — лічэбнікам ці колькасна-іменным спалучэн-нем.

Напрыклад:
Пяць і тры — вольсем.
Шэсцьдзясят і пяцьдзясят — сто дзясят.
Плошча Нарачы — вольсемдзя-сят квадратных кіламетраў.
Плошча басейна Нёмана — 98,2 тыс. км².

калі выказнікам выступае ўсе-бяная форма дзясюлова, выклічнік або гуканераймаальнае слова.

Напрыклад:
Уладзік зараз — шмыг у дзе-ры (Я. Колас).
А куля — дзык! А другая ў руку (Я. Брыль).

2. Працяжнік ставіцца перад абгульняльным словам пасля аднародных членаў.

Напрыклад:
І двор, і адроса, і лес — усё было занесена бейм снегам (І. Пташніку).
Адчуванне дакладнасці слова, умнене карыстаці ім, культура мовы і пісьменнасць — усё за-лежыць ад таго, як заучыла слова, пачула ў і маленстве (В. Вітка).

3. Калі пасля аднародных чле-наў перад абгульняльным сло-вам ужыта лабочнае слова або спалучэнне слоў *паказана, адным словам, карацей кажучы*, то пра-цяжнік ставіцца перад лабочным словам, а пасля яго — коска.

Напрыклад:
Начны лес, ціхі, ледзь улоўны зул маразявых сосен, цішыня ляс-ных нетраў — адным словам, усё настройвала на роздум (М. Зарэ-чкі).

4. Калі аднародныя члены ска-за стаяць у сярэдзіне сказа пасля абгульняльнага слова, то перад імі ставіцца двукроп'е, а працяж-нік — пасля іх.

Напрыклад:
Хутка ўсё: неба, і дароса, і чэ-злы балотныя хмызнякі — пата-нула ў снежнай завірусе (Я. Ко-лас).
Усё: і хмурае неба, і мэзкая чорная зямля — было ахоплены чорным сумам, халодным і гро-зным (К. Чорны).

5. Працяжнік ставіцца паміж аднароднымі членамі сказа, калі прапушчаны супраціўны злуч-нік.

Напрыклад:
Не плача — смяецца ішаслі-вая маці (М. Багдановіч).
На чароўным прыпынку ў па-рэднія дзверы не ўвайшоў — ус-кожыць мадады, які і шафёр, хло-пец (Ф. Янкуўскі).

Гаспадар паўё яо не ў жы-лых катэдж — у ладно... (І. Ша-мякін).
Не свамі — чужымі наса-ляў гаспадар падышоў да ка-ля (П. Глебка).

6. Працяжнік ставіцца перад злучнікамі і паміж двума члена-мі сказа, калі другі з іх выражае вынік, хуткую змену падзей, не-чаканасць.

Напрыклад:
А убачыў Машу — і адрозу па-дабрэў (І. Шамякін).
Зірнеш — і зрэдку дзе убачыш адзінока жыбак, што блішчыць межд лясца на апошнім сонцы (Я. Сіпакоў).

7. Калі злучнік і звязвае два ад-народныя выказнікі, з якіх другі выражаны ўсечанай формай дзясю-лова, то паміж імі заўсёды ста-віцца працяжнік — перад злучні-каю пасля яго.

Напрыклад:
Пахіснулася хвоя — і браз на зямлю (Я. Колас).
Да рэчкі жаданай прабраліся хлопцы і — стоп! (Я. Колас).

8. Працяжнік ставіцца перад неадпасавам азначэннем, вы-ражамым незначальнай формай дзясюлова ці спалучэннем з гэтай формай.

Напрыклад:
Усёх непакоіла адна думка — выстаяць (М. Лынькоў).
Міканор успомніў бацькуў на-каз — паглязюць, ці не прадоўж-кос (І. Мележ).

9. Працяжнік ставіцца перад неразвітым або развітым прыд-аткам, які стаяць у канцы сказа:
калі ў прыдкату тлумачыцца, удакладняецца змест азначаемага назоўніка і перад ім без змянення сэнсу можна ўставіць словы *іменна, а іменна*.

Напрыклад:
Пацянуўся лес сцяноў — ель-нік, дуб і хваіна (Я. Колас).
За ўвесь час яна ні разу не гля-нула на свайго суседа — Лабано-ўка (Я. Колас);
калі прыдатак адносіцца да займенніка.

Напрыклад:
Наперадзе ішоў ён — тава-рыш Дарожка (П. Пестрак).
Воль яна — дзясювая пекната (І. Шамякін).

Ён паспеў ужо коратка пера-знаміцца з усімі ў гэтым доме і стаць быццам сваім чалавекам — гэты мадады і вясёлы хлопец (К. Чорны);
калі неабходна падкрэсліць ад-цэнне самастойнасці прыдатак.

Напрыклад:
А воль і сам гаспадар гэтай хаты — Трахім (К. Крапіва).
Андрэй сядзеў, апёршыся на край стала, і дапытліва пазіраў на людзей — на моладзь і стар-ых (П. Пестрак).

10. Працяжнік ставіцца ў ня-поўных складаных сказах на мес-цы прапушчанага члена сказа.

Напрыклад:
З аднаго боку дарогі стаяў рэдкі хвойнік, а з другога — ку-сты ядоўчю, а далей — алеш-нік (Я. Колас).

Раны гоцяца часам, а друж-баю — гора (А. Куляшоў).
Воль прабегла ішменне, за-тым — залатая мінута (Я. Яні-шчыц).

11. Калі ўстаўная канструк-цыя знаходзіцца паміж часткамі, дзе павінна ставіцца коска, або ў канцы самай устаўной канструк-цыі ёсць гэты знак прыпынку, то коска спалучаецца з працяжнікам і ставіцца перад другім працяж-нікам.

Напрыклад:
Каб дабрацца да наделуў цёткі Насці — так завуць жонок баць-кавага брата, — трэба праісці каля буюкі, у якой лічэць нядаўна яны жылі... (І. Навуменка).

Дзвўчыцца — маўчыла дазна-ла ўжо, што завуць вее Параска, — прывала воз на вольсці», — сказала, што яна жыве тут, на першым паверсе, з боку двара (І. Мележ).

12. Працяжнік ставіцца памі-ж часткамі складаназлучанага сказа, калі ў другой частцы пад-крэсліваецца вынік у адноснае да першай, калі перадаецца неча-канасць, хуткая змена падзей або супрацьпастаўленне.

Напрыклад:
Момант — і ў вяснічак нака-залася Аленка... (Я. Колас).
Сярэдзіна кастрычніка — і та-кі мароз (І. Шамякін).
Пятаўся, ідукаў — і ні слыку ў адка, ні слыку нідзе, ні далёкага рэзка (П. Панчанка).

Узгусь чытаць — і не чыта-лася (М. Гарэцкі).

13. Працяжнік ставіцца ў бяз-злучнікахых сказах паміж част-камі:
калі ў першай частцы ўказва-ецца на ўмову або час дзеяння, пра якое паведамляецца ў другой частцы.

Напрыклад:
Заявеш па душы, дасі ўцехі гасям — поўны гуслі насыплю дукатаў (Я. Купала).
Вецеў завуляе — хвойнік, лозы энюца (Я. Колас).

Парасцены вялікі — раскажу тады (П. Глебка);
калі ў другой частцы паказа-вана вынік або робіцца вывад з таго, пра што паведамляецца ў першай частцы.

Напрыклад:
Шмат зорак у небе — добра жывьла расплодзіцца. Густая ішраць на галіны яляла — ад яб-лыкаў, ад ігруш дрэва да самай зямлі прышчўцца (І. Дайнека).

Ранак луг расой куае — дзень гарачы будзе (А. Бачыла);
калі змест частак супрацьпаста-ўляецца ці супастаўляецца.

Напрыклад:
Клінуць хацелася — гольс за-мёр (П. Броўка).
Маці будзіла снедаць — ён не ўстаў (І. Навуменка);
калі ў сказе гаворыцца пра хуткую змену падзей або ў дру-гой частцы паказваецца неадпа-веднасць, нечаканы вынік таго, пра што паведамляецца ў першай частцы.

Напрыклад:
Бліснула маланка — стала від-на як узоець (С. Грахоўскі).
Глянў я туды-сюды — нікога не відаць (Я. Колас).

Ён паслухаў — ціха ўсю-ды (Я. Колас);
калі апошня частка з'яўляец-ца абгульняльнай у адноснах да папярэдняй.

Напрыклад:
Ціха бульбятала вада ў канаве, сыталася лісце, чыркалі нідзе вераб'і — усё зэта было такім звыклым, добрым, прыгожым (М. Гамолка).

Дол засланы ішчымакі, цюіце сунічнік, бруснічнік, пераукваю-ца птушкі, зьяніць камары — усё тут знаёмое... (І. Навуменка);
калі другая частка з'яўляецца далучальнымі сказами.

Напрыклад:
І разгарэлася ігручыца — даў-но такога не было (Я. Колас).
Андрэй быў у добрым гуморы — зэта адрозу кідался ў вочы (М. Зарэчкі);
калі другая частка з'яўляецца параўнаннем у адноснах да пер-шай.

Напрыклад:
Слова сказаў — сякераю ад-сек (Прыказка).

14. Працяжнік ставіцца паміж двума словамі, якія абзначваюць прасторавыя, часавыя або коль-касныя межы (гэтыя словы змян-яюць словозлучэнні з прыназоў-нікамі ад (?)... да).

Напрыклад:
Пасажырскі поезд «Мінск — Масква» прыбыў на стаяцню Ориа.
Яр быў мэтры чатыры ў шы-рыню, мэтраў пятнаццаць — двадцаць глыбіню, а ў даўжыню цягнуўся мэтраў на ішсцідзясят (У. Караткевіч).

15. Працяжнік ставіцца паміж двума ці некалькімі найменнымі ў назвах вучэнняў, знакаў, па-дзей і інш.

Напрыклад:
Закон захавання матэрыі Ла-маносава — Лаеуазье быў вялі-кім навуковым адкрыццём XVIII стагоддзя.

Шахматны матч Карпаў — Каспараў закончыўся ўнічыю.
16. Працяжнік не ставіцца, ка-лі выказнік, выражаны ўсечанай формай дзясюлова, інтанацыйна не выдзяляецца.

Напрыклад:
Я тым часам ішмыг за дзверы (З. Дзюля).
Даніла ішув тут у вароты з іжелезным ёмікам сахаром (Я. Ко-лас).

17. Працяжнік паміж дзейні-камі і выказнікамі, выражанымі назоўнікам або назоўнікам і зай-меннікам ці прыметнікам, не ста-віцца:

калі паміж галоўнымі членамі сказа стаяць прыслоўе або часці-ца.
Напрыклад:
А мой бацька таксама парты-зан (І. Шамякін).
Дзед Талаш не проста правад-нік у Букрэвай разведцы (Я. Ко-лас);
калі паміж галоўнымі члена-мі сказа стаяць лабочнае слова ці адасоблены член сказа (акрамя прыдатак).

Напрыклад:
Хлопцы, відаць, добрыя рыба-кі (Я. Сіпакоў).
Хлопец, апрануты ў салда-ці шынель, наш зямляк (К. Чор-ны);
калі дзейнік стаяць пасля вы-казніка.

Напрыклад:
Страшэнны штурх і сваюль-ны гэты Нёман (Я. Колас);
калі перад выказнікам ёсць адмоўе не.

Напрыклад:
Сам сабе чалавек не вораг (Прыказка).
Сляты слятому не павадыр (Прыказка);
калі пры выказніку ўжываюц-ца параўнальныя злучнікі *як, усё роўна як, быццам, быццам бы, бы, нібы, што*.

Напрыклад:
Жыта як с

ПРАВИЛЫ БЕЛАРУСКАЙ АРФАГРАФІ І ПУНКТУАЦЫІ

(Заканчэнне. Пачатак на 3—5-й стар.)
«Сцяпанка, — сказаў чалавек, — іды пасядзі ў цырку, ты тамішся» (К. Чорны).
«Эх, вадзічка... — працягнуў Сава, выціраючы твар крысам курткі, — кветкамі пахне» (П. Пестрак).

2. У словах аўтара могуць ужывацца два дзеясловы са значэннем маўлення, думкі ці блізка да іх па значэнні; пры гэтым калі другі дзеяслоў адносіцца да другой часткі прастай мовы, то пасля слоў аўтара ставяцца двукроп'е і працяжнік.

Напрыклад:
«Я сказаў бы вам, ды толькі не ведаю, як прымеце вы тое, што я скажу, — ціха адзваецца ён. І, момант скажучы, дадае: «У думяно, што з гэтай нічога не будзе» (Я. Колас).

«Ведаеш, мама, каго я прывяла? — весела сказала дачка і таемна праіапатала: — Гэта той самы гошч, якога мы ўсе калісьці ратавалі ад немцаў» (Я. Маўр).

3. Калі ў складзе слоў аўтара, што ставяць перад прастай мовай, няма дзеясловаў са значэннем маўлення, думкі ці блізка да іх па значэнні, то ў канцы слоў аўтара ставяцца кропка.

Напрыклад:
Урэцце дзед дастае з кішні кавалак хлеба.
— Еш, Віхор... На-а-а... (З. Бядуля).

Віктар заплюшчыў вочы і на ўвесь пакой прывторна захрап.
«Хай думае, што я сплю...» (Б. Сачанка).

4. Калі словы аўтара ідуць за прастай мовай, то пасля прастай мовы ў адпаведнасці з інтанацыйнай ставяцца пыталнік, клічнік, шматкроп'е ці коска (на месцы кропкі), а за гэтымі знакамі — працяжнік.

Напрыклад:
— Што вы сёння нешта не ў суморы? — запыталася Яўсея і глянула на настаўніка (Я. Колас).

— Эх, што за мясціна! — пацаў ён [Лабановіч] і ратан перапыніў самаго сябе (Я. Колас).
«Вам, Лекавец, відаць, хочацца, каб асабіста вас нахвалілі, — Ліда сказала гэта як бы між іншым, нават не павярнуўшыся да яго (І. Шамякін).

5. Нывыказаная простая мова, пры якой у складзе слоў аўтара звычайна ёсць дзеяслоў думачы (падумачы) або іншыя словы, спалучэнні слоў і нават сказы са значэннем думкі, меркавання, разважання і пад., заўсёды бярыцца ў двукоссе.

Напрыклад:
«Чаму гэта пытал яна [Ядвіся] пра кіну? — падумачы Лабановіч. — Ці не палажыла яна часо туды?» (Я. Колас).
«Во ўскожыць дык ўскожыць», — чухав патыліцу Яўхім Бабай (Б. Сачанка).

«Нешта ў іх дамо здарылася, — забілася ў Івана трывожна сэрца. — Інакш чужога чалавека на ноч не запрашалі б» (Б. Сачанка).

6. Рэплікі дзювох і больш асоб (у дыялогу) звычайна запісваюцца з чырвонага радка і з працяжнікам перад кожнай рэплікай.

Напрыклад:
— Ты па вёсцы вольна ходзіш?
— Хаджу, як і хадзіў. А што?
— Нічога, нікога не баішся?
— Я не злодзей, не забойца. Чаго ж мне баіцца? (Б. Сачанка).

— Бой быў, Валя.
— Дзе?
— Над морам. Далёка.
— З кім?
— Невядома (І. Мележ).

7. Калі некалькі рэплік запісваюцца ў радок без указання, каму яны належаць, то паміж імі ставяцца працяжнік і кожная з іх бярыцца ў двукоссе.

Напрыклад:
«Вы яшчэ не былі ў сваёй школе?» — «Не, не была. І не ведаю, якая яна там. А вы ўжо та даўно тут?» — «А ўжо зараз два месяцы будзе» (Я. Колас).

8. Калі пасля папярэдняй рэплікі ідуць словы аўтара, то перад наступнай рэплікай працяжнік не ставяцца.

Напрыклад:
Нарыце адчыняюцца дзверы, недзе брыша сабака, увахожыцца. Перада мной хлопчык з лямпай у руках. «Ты што тут робіш?» — пытаюся. «Нічога, — кажа. — Чыстапісанне пішу» (В. Бякаў).

9. Цытаты, якія і простая мова, бярыцца ў двукоссе. Скарачэнне цытаты абазначаецца шматкроп'ем.

Напрыклад:
«Пісьменнік, які не працуе над мовай, не клопаюцца аб папаўненні сваіх моўных запасаў, — пісаў Яўко Колас, — можа стаць перад небяспечнай апазіцыяй за дзвярцамі літаратуры».

Кандрат Краніва адзначаў, што «...канцэлярызмы больш за ўсё псуюць нашу літаратурную мову і ім трэба аб явіць бязлітасную ваіну».

ПРАВИЛЫ СПАЛУЧЭННЯ ЗНАКАЎ ПРЫПЫНКУ

§ 65. Правілы пастаноўкі спалучэнняў знакаў прыпынку

1. Калі пыталнік, клічнік, кропка, шматкроп'е або коска ўжываюцца ў спалучэнні з працяжнікам, то працяжнік ставяцца пасля пералічаных знакаў прыпынку.

Напрыклад:
«Хлопец твой ужо добра паарос?» — ставіць той прыглушана (Я. Брыль).

«Малойчы! — стрымана нахваліў Ладзіны, акінуўшы вокам жэсткую пляшчу. — Добры пачатак» (І. Шамякін).

«Нічога. Нічога, усё пройдзе...» — паспрабавала ўсімкнуцца яна (І. Мележ).

Красуй, наш Мінск, — любімае сталіца! (М. Хведаровіч).

2. Калі пасля працяжніка ставяцца словы, якія выдзяляюцца па адпаведных правілах коскамі

(напрыклад, лабачнае слова), то коска перад ім апускаецца.

Напрыклад:
Удасца ім зашыцца ў лес — напэўна, адарвуцца ад даганяючых. Паспееш зрабіць усё да веча-ра — можа, дазволіць схадзіць на вярчоркі.

3. Коска і працяжнік ставяцца: перал словамі, якое паўтараецца для таго, каб звязаць з яго дапамогай даданую частку складаназалежнага сказа, ставяць частку складаназалежнага ці частку простага сказа разгорнутай канструкцыі.

Напрыклад:
Тыя сцэжкі, што ў заўтра вя-дуць, — тыя сцэжкі аднолькавыя, мусіць? (П. Трус).

У цішыні, якой не можа парушыць ні далёкая песня адтуль, дзе налі і дарогі, ні грукатанне э-скаватара, што ўжо даносіцца на вадзе з таго боку, дзе Нёман, пры зорках, што неяк цымяна прасвечваюць з высокай вышыні, і пры месяцах, які барвовым акрайцам устаў над лугам, — у такой цішыні і спакойнай паў-цёмры выйшлі на працу нядаў-нія лосці гэтых мясцін — бабры (Я. Брыль).

Напрыклад:
«Спрабуй, хто яна, гэтая пеставата прыгажунька, зіхатлі-вы асколак чужога, далёкага свету, недарачным лесам ваіны закінутая ў фашысцкі канцлагер, — хто яна, каб выкладчы ёй яго балюча, што ў саёй час ада-бразла столькі дуізнае сілы ў самога? (В. Бякаў)»

у складаназалежных сказах, звычайна з некалькімі даданымі часткамі перад галоўнай, якія распадаюцца на дзве агульныя сэнсавыя часткі, каб абазначыць месца гэтага падзелу.

Напрыклад:
«Што прынясе вясна?», «Што вясна пакажа?», «Што будзе вясно?» — у прафучанні ва-ж-ных падзей пыталіся людзі і ўпо-тайку рыхталіся да іх (Я. Колас).

Пятра абганялі фурманкі з больш лёгкімі паклажамі, і ён, свецічыся сваім ясным тварам і песеннымі брытвамі, толькі па-пастаў гаварыць: «Добры дзень, дзядзечка!», «Добры дзень, цёпачка!», хоць трохі скіроўваючы ўбок сваёго снעדку, каб даць абмінуць (Я. Скрыган).

8. Пыталнік, клічнік і шматкроп'е ставяцца перад закры-вальным двукоссем, калі яны адно-сяцца толькі да слоў, узятых у двукоссе; пасля закрывальнага двукосся гэтыя знакі ставяцца тады, калі адносяцца да ўсяго сказа, які абазначаецца словамі, узятымі ў двукоссе.

Напрыклад:
Хлапчук стыніўся на ўсходках і з падазрачнасцю паглядаў на жанчыну. «На яго ведае ці гэта проста цікаўнасць, можа нават і нустая?» (К. Чорны).

Я паслаў ёй кароткі і сціплы адказ: «Прыязджай, будзеш зойчы жадавані ў нас на вялікай будоўлі...» (А. Куляшоў).

Чаму камбіан працуе не ў «Волі»? (І. Шамякін).

А ведаеш ты нашага Івана «Тарпака»? (Я. Колас).

9. Калі перад закрывальным двукоссем стаць пыталнік,

клічнік або шматкроп'е, то яны паўторна не ставяцца пасля дву-хчы, неаднолькавыя знакі (калі яны паграбуюцца ў залежнасці ад характара адпаведных частак тэксту) ставяцца перад двукос-сем і пасля яго.

Напрыклад:
Ці вучылі вы ў школе на па-мяць верш Я. Купалы «А хто там ідзе?»

Вы чуеце, як мне ялоць на-чхнёныя пэты? Як шэпчаць за-каханыя: «люблю!»? (Э. Ва-ласевіч).

Якая галоўная думка выказа-на ў вершы Я. Коласа «Асады назад!»?

Вучанца выразна прачытала верш П. Броўкі «Пахне чабор».

10. У межах аднаго сказа коска, кропка з коскай, двукроп'е ці працяжнік ставяцца толькі пасля закрывальнай дужкі на месцы раз-рыву асноўнага сказа ўстаўной канструкцыяй.

Напрыклад:
Палілася печ (нанач браўся ма-роз); у печы скварылася свежына (К. Чорны).

Маши ўспомніўся запіс у Але-сіным дзёніку (учора ён выпа-дка трапіў ёй у рукі): «У чым па-ззія нашага жывіцца?» (І. Ша-мякін).

«Малы Лондан» (без прыгара-даў) — таксама не маленькі, калі прыняць над увагу, што ён налі-чвае не менш за ішчць мільёнаў жыхароў (К. Крапіва).

11. Кропка, пыталнік, клічнік ці шматкроп'е ставяцца перад за-крывальнай дужкай, калі яны ад-носяцца толькі да слоў, узятых у дужкі.

Напрыклад:
Калі ён увайшоў у пакой, той, што сядзеў за сталом, — з чор-най кучаравай галавою, у гімна-цёрцы ваісковага крою, — не ад-рываючыся ад паперы, падаў яму левую руку: (У правай ён трымаў за-востраны з абодвух канцоў чыр-вона-сіні аловак.) (К. Крапіва).

Няхай жыве наша родная Бе-ларусь! (Усе ўстаюць. Апладыс-менты.)

— Ды ў цэнтры (чуў мо?) выдзі дэкрэт — на мяса здаць усё быкоў, якім мінула дзесяць год (К. Крапіва).

А як вы нас сустраеце (ці пабліжэе далё?), рака імя Лаў-рэньця, зялёны Манграль (П. Пан-чанка).

Нядаўна (каторы раз!) я пра-чытаў «Новую зямлю» (І. Шамя-кін);

пасля закрывальнай дужкі яны ставяцца тады, калі адносяцца да ўсяго сказа, які заканчваецца сло-вамі, узятымі ў дужкі.

Напрыклад:
Іны раз рэкі двух розных ба-сейнаў бяруць пачынак з аднаго і таго ж балота (напрыклад, рэкі Афінах, чэмпіён свету ў кіданні молата Іван Ціхан. Дзяржаўны сцяг Беларусі ўздымецца над алімпійскай вёскай 7 жніўня, напярэд-ні афіцыйнага адкрыцця Гульніяў, якое адбу-дзецца на наступны дзень — 08.08.08 і 8 гадзін вечара па пекінскім часе. Першым з беларусаў змагацца за медаль пачнуць прад-стаўнікі коннага спорту (у Ганконгу) і баскет-бола (жаночая зборная згуляе з чэмпіёнкамі свету, аўстралійкамі).

Перад беларусамі пастаўлена мэ-та — вы-ступіць не горш, чым на Алімпіядзе ў Сіднеі востем гадоў таму, дзе было заваявана 17 медалёў (3 залатыя, 3 срэбраныя і 11 брон-завых). Ускладніць задчу нашым алімпійца-м можаць шэраг фактараў — спякота, высокая вільготнасць паветра, смог, розніца ў часе і г.д. Аднак усё ўдзельнікі выступаюць у роў-ных умовах. Лягчы, зразумела, прыйдзецца гаспадарам, якія, прынамсі, паабяцалі зда-

даць медаль, а не толькі па кафта-не, саф'янавых ботах і каліце, набітай грашыма, але і па хітравым прыжурму ва-чэй, з якім ён раз-глядае манету, і быццам бы кажа: «Ну давай, патаргумся!».

Ініцыятарам і спонсарамі ўстаўной бронзавай скульптуры сталі полацкія прадрымальнікі, якія працягваюць традыцыі тых, хто «з варагаў у грэкі» і назад вазіў тавары і ў немалой ступені садзейнічаў росквіту Полацка.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БЕЛТА.

12. Пры спалучэнні пыталні-

ка або клічніка са шматкроп'ем гэ-тыя знакі ставяцца на месцы пер-шай або першай і другой кропкаў.

Напрыклад:
Ганна, што з табою робіцца?.. Чаму ты такую стала?.. (К. Чор-ны).

А што ж ты цяпер рабіць будзеш?! (Я. Брыль).

13. Пры спалучэнні шмат-кроп'я з коскай коска не ставяцца.

Напрыклад:
Валоня... слаўная мая... ска-жы ты мне што-небудзь, са?.. Скажы... (Я. Брыль).

І там... на дне... чылі ліней ў ба-не вечнасці... (М. Багдановіч).

Зублілі вербы каларавасца, а там сцяг... сцяг... сцяг... (П. Трус).

14. Перад шматкроп'ем можа ставяцца двукроп'е ці коска, калі

РАЗДЗЕЛ I. АРФАГРАФІЯ

ГЛАВА 1. ПРАВАПІС ГАЛОСНЫХ

- § 1. Галосныя літары
- § 2. Літары о, е
- § 3. Літары э, ё
- § 4. Перадача аканья на пісьме
- § 5. Перадача аканья на пісьме
- § 6. Перадача аканья на пісьме
- § 7. Перадача аканья на пісьме
- § 8. Перадача аканья на пісьме
- § 9. Перадача аканья на пісьме

ГЛАВА 2. ПРАВАПІС ЗЫЧНЫХ

- § 10. Зычныя літары
- § 11. Перадача звонкіх і глухіх зычных
- § 12. Зычныя д, т і дз, ц
- § 13. Некаторыя спалучэнні зычных
- § 14. Прыстаўня і ўстаўныя зычныя
- § 15. Нескладовае ў і ў складовае
- § 16. Нескладовае й
- § 17. Падоўжаныя і падвоеныя зычныя

ГЛАВА 3. ПРАВАПІС МЯККАГА ЗНАКА І АПОСТРАФА

- § 18. Мякчальныя мяккія знакі
- § 19. Раздзяляльны мяккі знак і апостраф

ГЛАВА 4. ПРАВАПІС АБРЭВІЯТУР

- § 20. Перадача абрэвіятур

ГЛАВА 5. ПРАВАПІС НЕКАТОРЫХ МАРФЕМ

- § 21. Аднамарфемныя прыназоўнікі
- § 22. Прыстаўкі
- § 23. Суфіксы

ГЛАВА 6. ПРАВАПІС ВЯЛІКАЙ І МАЛОЙ ЛІТАР

- § 24. Агульныя правілы правапісу вялікай і малой літар
- § 25. Вялікая і малая літары ў асабовых назвах
- § 26. Вялікая і малая літары ў найменнях асоб, звязаных з рэлігіямі, назвах міфалагічных і казачных герояў
- § 27. Вялікая і малая літары ў геаграфічных і астранамічных назвах
- § 28. Вялікая і малая літары ў назвах дзяржаўных органаў і іншых арганізацый
- § 29. Вялікая і малая літары ў найменнях пасаў і званняў, ветлівых зваротах і спецыяльных абазначэннях
- § 30. Вялікая літара ў назвах дзяржаўных і нацыянальных сімвалаў, рэліквій, дзяржаўных узнагарод, прэміяў, грамад, прызоў
- § 31. Вялікая і малая літары ў назвах дакументаў, іх зводоў, унікальных прадметаў, твораў
- § 32. Вялікая і малая літары ў назвах змяняльных падзей і дат, перыядаў і эпох, святаў
- § 33. Вялікая літара ў назвах з двукоссем

ГЛАВА 7. ПРАВАПІС НАПІСАННЯ РАЗАМ, ПРАЗ ЗЛУЧОК І АСОБНА

- § 34. Агульныя правілы напісання разам, праз злучок і асобна
- § 35. Складаныя назоўнікі
- § 36. Складаныя прыметнікі
- § 37. Лічбнікі
- § 38. Прыслоўі
- § 39. Прыназоўнікі, злучнікі, часціцы, выклічнікі
- § 40. Перапіс не (ня) і ні

ёсць неабходнасць паказаць пера-лік цытат, якія прыводзяцца не поўнасна.

Напрыклад:
У тэлеграма паведамлялася: ... ваенны перамот у Грэцыі, рабочыя ў Францыі адмовіліся разгружаць судны з ваеннымі збралі...

15. Калі ў пачатку або ў кан-цы цытаты (тое ж адносіцца і да прастай мовы) сустракаюцца ўнутранае і знешняе двукоссе, то ў друкаваным тэксце яны павінны адрознівацца паміж сабой малюнкам (так званыя «елачкі» і «лапкі»), прычым знешняе дву-коссе не павінна апускацца.

Напрыклад:
Анатоль Анікейчык пісаў пра помнік Янку Купалу ў Аўраў-пар-ку: «У аснове ідэі гэтага помніка я паклаў Купалскі верш «Брату на чужыне»».

ЗМЕСТ

ГЛАВА 8. ПРАВИЛЫ ПЕРАНОСУ

- § 41. Правілы пераносу простых, складаных, скла-данаскарочаных слоў, умоўных графічных скарачэнняў і іншых знакаў

РАЗДЗЕЛ II. ПУНКТУАЦЫЯ

ГЛАВА 9. КРОПКА

- § 42. Правілы пастаноўкі кропкі

ГЛАВА 10. ПЫТАЛЬНІК

- § 43. Правілы пастаноўкі пыталніка

ГЛАВА 11. КЛІЧНІК

- § 44. Правілы пастаноўкі клічніка

ГЛАВА 12. ШМАТКРОП'Е

- § 45. Правілы пастаноўкі шматкроп'я

ГЛАВА 13. КОСКА Ў ПРАСТЫМ СКАЗЕ

- § 46. Коска паміж аднароднымі членамі сказа
- § 47. Коска паміж словамі, якія паўтараюцца
- § 48. Коска пры параўнальных зваротах
- § 49. Коска пры адасобленых азначальных зваро-тах і словах

ГЛАВА 14. КОСКА Ў СПАЛУЧЭНЫМ СКАЗЕ

- § 50. Коска пры адасобленых акалічэннях і акаліч-насных зваротах
- § 51. Коска пры словах і спалучэннях слоў, якія ўдкладняюць або абмяжоўваюць значэнне іншых слоў у сказе
- § 52. Коска пры пачатках і ўстаўных канструкцыях
- § 53. Коска пры зваротку
- § 54. Коска пры выклічніках і гукаперайманнях
- § 55. Коска пры свідравальных, адмоўных і пы-тальных словах

ГЛАВА 15. КОСКА З КОСКАЙ

- § 56. Коска ў складаназлучаным сказе
- § 57. Коска ў базлучнікавым сказе
- § 58. Коска ў складаназалежным сказе

ГЛАВА 16. ДВУКРОП'Е

- § 59. Правілы пастаноўкі кропкі з коскай

ГЛАВА 17. ПРАЦЯЖНІК

- § 60. Правілы пастаноўкі двукроп'я

ГЛАВА 18. ДУЖКІ

- § 61. Правілы пастаноўкі дужкі

ГЛАВА 19. ДВУКОССЕ

- § 62. Правілы пастаноўкі двукосся

ГЛАВА 20. ЗНАКІ ПРЫПЫНКУ І ДВУКОССЕ ПРЫ ПРАСТАЙ МОВЕ І ЦЫТАТАХ

- § 63. Правілы пастаноўкі знакаў прыпынку і дву-косся пры прастай мове і цытатах

ГЛАВА 21. СПАЛУЧЭННЕ ЗНАКАЎ ПРЫПЫНКУ

- § 64. Правілы пастаноўкі спалучэнняў знакаў пры-пынку
- § 65. Правілы пастаноўкі спалучэнняў знакаў пры-пынку

ГЛАВА 22. ПАСЛЯДОЎНАСЦЬ ЗНАКАЎ ПРЫПЫНКУ ПРЫ СПАСЫЛКАХ

- § 66. Правілы паслядоўнасці знакаў прыпынку пры спасылках

ГЛАВА 22 ПАСЛЯДОЎНАСЦЬ ЗНАКАЎ ПРЫПЫНКУ ПРЫ СПАСЫЛКАХ

§ 66. Правілы паслядоўнасці знакаў прыпынку пры спасылках

1. Коска, кропка з коскай, дву-кроп'е і кропка ставяцца пасля лічбы або зорачкі, якія з'яўляюцца знакамі-паказальнікамі спасылкі (каб указаць, што спасылка адносіцца да пэўнага слова ці групы слоў): ...¹, або ...²; або ...* або ...**.

2. Пыталнік, клічнік, шмат-кроп'е і двукоссе ставяцца перад знакам спасылкі (лічбай ці зорач-кай): ...¹? або ...²? або ...*? або ...**?

3. Пасля знака спасылкі (ліч-бы ці зорачкі), які размешчаны за двукоссем, кропка захоўваецца: ...¹, або ...²**.

Рэпарцёр атрымаў заданне...

ЗНАЙСЦІ ГРЫБНОЕ МЕСЦА

ЗВЯЗДА 29 ліпеня 2008 г.

П'АЭТ Мікола Кандратаў і музыка Людміла Кандратава набываюць вядомасць у літаратурных колах як складальнікі гарасковай класіка літаратуры. Даследуючы лёсы Багдановіча, Міцкевіча, Мележа, яны знаходзяць новыя веды пра саміх сябе — і рады падзяліцца існуючымі астралагічнымі тэорыямі і сваёй практыкай.

Людміла зацікавілася астралогіяй з падчыну мужа, які аднойчы купіў білеты на лекцыю Паўла Глобы: «Тыды я мела досыць вузкае кола інтарэсаў — сям'я, побыт... Астраноля дазволіла пачаць думаць інакш, разумець жыццё ў маштабах Зямлі, свету». Калі набыла аб'ект астраноляў у астралагічную школу, абодва меркавалі, што яе захапляе хопіць на год — ну два, і не ўяўлялі, які моцна паўплывае новае хобі на іх жыццё і мысленне.

Мікола: «Удзячны жонцы, што яна прыцягнула мяне ў астралогію, бо астралогія змяніла мой светонагляд, дала разуменне, як збудаваны гэты свет, чаму лёсы знакамітых людзей складаліся так, а не інакш».

Калі вы прыйдзеце да іх у гасці, яны пачастуюць вас печывам з выяваў знакаў Задзяка і распавядуць пра збудаваны гарады, якія каля 20 гадоў таму пачалі адкрываць археолагі на паўднёвым Урале, пра найбольшы сярод іх, Аркаім, які лютруе сваёй пабудовай асноўную канцэпцыю астралогіяў — тое, што зверху, падобна на тое, што энзіў, і надвор'це. Горад-абсерваторыя складаецца з двух канцэнтрычных колаў, адно з якіх падзелена на 12 (па колькасці знакаў Задзяка), а другое — на 28 частак (па колькасці станак Месяца), яго жывары мусілі спазнаваць гармонію свету пры гарманічнае размеркаванне вуліц і будынкаў... Калі ж вы зацікаўлены ў літаратуры і яе знакамітых дзеячах, то, распягчы вятлівых гаспадароў, пачуеце, што кожны чалавек нараджаецца з «камінным адбіткам», які можна прасачыць у творчасці. На псіхалагічны характарыстыкі, паджака Людміла, уплывае становішча планет на момант нараджэння чалавека, што і ўплывае пры складанні гараскопа.

Калі пры вашым з'яўленні на свет над вамі «заязля» Венера (займае моцную пазіцыю ў вашым гараскопе), якая мае дачыненне да усяго прыгожага, вы, хутэй за ўсё, будзеце больш за іншых схільны адчуваць і ствараць прыгажосць. А ў выпадку, калі ў гэты часлівы час зазіхаецца на небасхіле Меркурый,

шукайце найлепшага развіцця вашага таленту ў працы са словам... Цікава, ці думаў пра гэта Багдановіч, у гараскопе якога акурат і сышыліся дзве гэтыя планеты, калі пісаў «Зорку Венеры»?

Гараскопы ў шырокім сэнсе слова (ці касмаграммы), якія агучаюць Людміла, Мікола і іх сябры-астралагі падчас імпрэзаў задыякальна-паэтычнага праекта «12 зор'яў», мала падобныя да тых, што месцяцца на апошніх старонках масавых выданняў. І не столькі тым, што гэта гараскопы знакамітых беларускіх пісьменнікаў. Галоўная рыска — у разуменні сутнасці гараскопа: «у папулярнай назе» з Эфмерыдамі — так называюцца табліцы руху планет, якія адлюстроўваюць, дзе ў які момант часу знаходзіцца пэўная планета. Гледзячы на таямнічыя знакі, якімі поўныя табліцы, мжовлі адчуваеце

сябе Алісай у краіне цудаў, а Мікола з Людмілай, крываючыся гэтымі загадкавымі кніжачкамі, тлумачаць, чаму Багдановіч з Расіі вярнуўся ў Беларусь, а Міцкевіч загінуў так далёка ад радзімы.

Гараскоп, тлумачаць яны, гэта не збор парад на кожны выпадак, а спосаб навучыцца арыентавацца ў жыцці, змяніць сябе ў лепшы бок, праз што можа мяняць і космас (прыгадаем, што верх і ніз павязаны ўзаемным падобствам), павялічваць колькасць добра ў свеце. Калі гараскоп і адначасна пэўную зададзенасць, то заўсёды прапановуе чалавеку шэраг магчымасцяў, з якіх той можа выбраць. Сапраўднае геніяльнасць заключаецца ў тым, каб абраць свой светлы шлях, пацягнуцца да лепшага — гэтую думку падзяляюць нашы астралагі і прыводзяць у прыклад Адама Міцкевіча. Зоркі, кажучы яны, прапанавалі класіку зусім іншае пакліканне, адрэзае ад таго гарачнага шляху, які ён абраў, накіраваўшыся абараняць чужыя народы. Мяркуючы па яго касмаграме, можна казаць, што яго было дадзена талка адчуваць перажыванні іншых, данамагаць ім, выслухоўваць. Аднак, сутыкнуўшыся з душэўнай зямляю жонкі, ён не пажадаў звыкнуць ёю і не правёў найлепшы свой бок, абраў цёмны шлях — таку і скажуць заўчасна. А вось Максім Багдановіч інтуітыўна адчуўся на зорнае наканаванне. У ягонай касмаграме важнае месца займае знак Казярога, які ўплывае на Беларусь і Рака, які часта асацыюецца з вернасцю традыцыі і вяртаннем да каранёў. Тыму выхаваны ў сям'і рускіх інтэлігентаў, атрымаўшы адукцыю ў Расіі, Багдановіч вывучыў мову сваіх продкаў і далучыўся да культурнага жыцця Беларусі. Упартаць, з гэтай палітэзавай беларускую мову, паказваў чарнавікі сябрам з просьбай адначасна памылі, — тыповая рыса Казярога, што замацавалася ў беларускім менталітэце і выяўляецца ў гаворцы (Людміла прыводзіць у прыклад прымаўку «ўперся рогам»). Месяц у багдановічым гара-

скопе праяўлены і мае вельмі важнае значэнне, ён з'яўляецца планетай-кіраўніком градусаў, у якіх вызначаецца ажно 8 планет, а гэта вызначае паэтычнасць і рамантычнасць натуры. Мікола Кандратаў, які вельмі скрупулёзна даследаваў гараскоп нашага класіка, лічыць верагодным, што татэм (жывёла, чые рысы ўласцівыя паднаглядаму чалавеку) градуса, у якім знаходзіцца сам Месяц — гэта салавей. Ён адказны за з'яўленне «загадкі Багдановіча», якая дасюль здзіўляе нас: такая маленькая шэрая птушка, амаль не бачна яе, а як співае!

Лагічна меркаваць, што веды пра ўплыв пэўнага становішча планет дазваляць вызначыць найлепшы час і месца для нараджэння дзіцяці. Здавалася б, пралічыўшы сітуацыю на небасхіле на год наперад, зачытайце дзіця, адпраўляючы ў пэўную кропку планеты — і нараджайце будучага паэта ці генерала. Але Мікола і Людміла ў адзін голас аб'яраюць прапанаваную мной «формулу геніяльнасці». Па-першае, кажучы яны, магчымыя моманты нараджэння дзіцяці прадвызначаны гараскопамі бацькоў. Па-другое, толькі чатыры працэнты людзей адпавядаюць пэўнаму знаку Задзяка ці планеце «у чыстым выглядзе» (што значыць: планеты-кіраўнікі — а іх скамае малае 4 — знаходзіцца ў самым гэтым знаку Задзяка). Чалавек за жыццё павінен направацца чалавечасцю, уласціваю свету зорак, космасу праваяцца гарманічна па ўсіх гарманічным, які Шалі, творчым, як Леў, мяккім і працавітым, як Дзева, рызыкаваць, як Скарпіён... Не звязваючы на гэтую цягу да перапачатковай чалавечасці, «папулярны» гараскопы рызыкауюць стаць меней папулярнымі, бо апісваюць, прыкладам, як належыць сабе паводзіць Стральцу, не робячы ніякай агляды ні на планеты, якія могуць уваходзіць у знак, ні на індывідуальныя асаблівасці. Чалавек-Стралец пачытае такі гараскоп, магне рукою — маўляў, няпраўда

ўсё ваша астралогія, ілжанаўка... А справа ў спрошчэнні, у разлічанасці на ўсіх — і ні на каго ў прыватнасці. Астранагічны прагнозы — гэта не фабрычны прадукт, яго складанне патрабуе вялікіх ведаў і намаганняў. І гэта не забаўка — з яго дапамогаю, упэўнены Кандратавы, можна часам змяніць свой лёс і свет, нездарма ў знакамітых уладароў мінушчыны быў у свеце сваё астрагал...

Шмат цікавага вы пачуеце ў гасцяў у Міколы і Людмілы — што існуе Чорны і Белы Месяц, што ў Янікі Купалы было два градусы геніяльнасці, што многія беларусы найлепшай праўляюцца за мяжой, бо доўга не мелі сваёй дзяржавы і свайго кіруючага знаку Задзяка, але «беларускі след» можна знайсці ў самых розных кутках планеты, што людзі з падобным градусам прыягваюцца... І між іншым, муж і жонка належыць да супрацьлеглых знакаў, таму на простым побытавым узроўні ім наканавана канфліктаваць, і толькі пры дасягненні высокага духоўнага узроўню зносінаў яны могуць дапаўняць адно аднаго, прымушаюць працігнаць працаваць на, а не супраць іх. Галоўным набыткам, які маюць дзякуючы сумеснаму захапленню астралогіяй, лічыць упэўненасць, што «ты не сам па сабе, у цэры ёсць адказнасць перад іншымі, перад космасам, на якім адбываецца кожны твой драны ўчынак ці маленькі падзвіг». За заканчэнні цыкла вечарына «12 зор'яў», верагодна, у часопісе «Маладосць» будзе змешчаны гараскопы беларускіх пісьменнікаў, складзеныя Людмілай, Міколам і іх сябрамі — і мы атрымаем магчымасць вывучыць спасцігаць свой лёс на прыкладах нашых слаўных папярэднікаў, а таксама глыбей зразумець іх творчасць.

Наступная вечарына, дарэчы, адбудзецца ў жніўні. А пакуль мы глядзім на зоркі, высяджаем кветкі па месяцавым календары — і нябесны падміргаюць нам безліччю звычак ваечы...

Маргарыта АЛЯШКЕВІЧ.

Сябе Алісай у краіне цудаў, а Мікола з Людмілай, крываючыся гэтымі загадкавымі кніжачкамі, тлумачаць, чаму Багдановіч з Расіі вярнуўся ў Беларусь, а Міцкевіч загінуў так далёка ад радзімы.

Гараскоп, тлумачаць яны, гэта не збор парад на кожны выпадак, а спосаб навучыцца арыентавацца ў жыцці, змяніць сябе ў лепшы бок, праз што можа мяняць і космас (прыгадаем, што верх і ніз павязаны ўзаемным падобствам), павялічваць колькасць добра ў свеце. Калі гараскоп і адначасна пэўную зададзенасць, то заўсёды прапановуе чалавеку шэраг магчымасцяў, з якіх той можа выбраць. Сапраўднае геніяльнасць заключаецца ў тым, каб абраць свой светлы шлях, пацягнуцца да лепшага — гэтую думку падзяляюць нашы астралагі і прыводзяць у прыклад Адама Міцкевіча. Зоркі, кажучы яны, прапанавалі класіку зусім іншае пакліканне, адрэзае ад таго гарачнага шляху, які ён абраў, накіраваўшыся абараняць чужыя народы. Мяркуючы па яго касмаграме, можна казаць, што яго было дадзена талка адчуваць перажыванні іншых, данамагаць ім, выслухоўваць. Аднак, сутыкнуўшыся з душэўнай зямляю жонкі, ён не пажадаў звыкнуць ёю і не правёў найлепшы свой бок, абраў цёмны шлях — таку і скажуць заўчасна. А вось Максім Багдановіч інтуітыўна адчуўся на зорнае наканаванне. У ягонай касмаграме важнае месца займае знак Казярога, які ўплывае на Беларусь і Рака, які часта асацыюецца з вернасцю традыцыі і вяртаннем да каранёў. Тыму выхаваны ў сям'і рускіх інтэлігентаў, атрымаўшы адукцыю ў Расіі, Багдановіч вывучыў мову сваіх продкаў і далучыўся да культурнага жыцця Беларусі. Упартаць, з гэтай палітэзавай беларускую мову, паказваў чарнавікі сябрам з просьбай адначасна памылі, — тыповая рыса Казярога, што замацавалася ў беларускім менталітэце і выяўляецца ў гаворцы (Людміла прыводзіць у прыклад прымаўку «ўперся рогам»). Месяц у багдановічым гара-

скопе праяўлены і мае вельмі важнае значэнне, ён з'яўляецца планетай-кіраўніком градусаў, у якіх вызначаецца ажно 8 планет, а гэта вызначае паэтычнасць і рамантычнасць натуры. Мікола Кандратаў, які вельмі скрупулёзна даследаваў гараскоп нашага класіка, лічыць верагодным, што татэм (жывёла, чые рысы ўласцівыя паднаглядаму чалавеку) градуса, у якім знаходзіцца сам Месяц — гэта салавей. Ён адказны за з'яўленне «загадкі Багдановіча», якая дасюль здзіўляе нас: такая маленькая шэрая птушка, амаль не бачна яе, а як співае!

Лагічна меркаваць, што веды пра ўплыв пэўнага становішча планет дазваляць вызначыць найлепшы час і месца для нараджэння дзіцяці. Здавалася б, пралічыўшы сітуацыю на небасхіле на год наперад, зачытайце дзіця, адпраўляючы ў пэўную кропку планеты — і нараджайце будучага паэта ці генерала. Але Мікола і Людміла ў адзін голас аб'яраюць прапанаваную мной «формулу геніяльнасці». Па-першае, кажучы яны, магчымыя моманты нараджэння дзіцяці прадвызначаны гараскопамі бацькоў. Па-другое, толькі чатыры працэнты людзей адпавядаюць пэўнаму знаку Задзяка ці планеце «у чыстым выглядзе» (што значыць: планеты-кіраўнікі — а іх скамае малае 4 — знаходзіцца ў самым гэтым знаку Задзяка). Чалавек за жыццё павінен направацца чалавечасцю, уласціваю свету зорак, космасу праваяцца гарманічна па ўсіх гарманічным, які Шалі, творчым, як Леў, мяккім і працавітым, як Дзева, рызыкаваць, як Скарпіён... Не звязваючы на гэтую цягу да перапачатковай чалавечасці, «папулярны» гараскопы рызыкауюць стаць меней папулярнымі, бо апісваюць, прыкладам, як належыць сабе паводзіць Стральцу, не робячы ніякай агляды ні на планеты, якія могуць уваходзіць у знак, ні на індывідуальныя асаблівасці. Чалавек-Стралец пачытае такі гараскоп, магне рукою — маўляў, няпраўда

ўсё ваша астралогія, ілжанаўка... А справа ў спрошчэнні, у разлічанасці на ўсіх — і ні на каго ў прыватнасці. Астранагічны прагнозы — гэта не фабрычны прадукт, яго складанне патрабуе вялікіх ведаў і намаганняў. І гэта не забаўка — з яго дапамогаю, упэўнены Кандратавы, можна часам змяніць свой лёс і свет, нездарма ў знакамітых уладароў мінушчыны быў у свеце сваё астрагал...

Маргарыта АЛЯШКЕВІЧ.

Хочаце — верце...

ПАД ЗОРКАЙ ГЕНІЯЛЬНАСЦІ

Чаму наша жыццё складаецца так, а не іначай?

Ці можна змяніць свой лёс? Ці хаваецца ў зорках, такіх далёкіх і безуважных, адгэтак чалавечага існавання?

іншых «зорных» фактараў, якія ўплываюць на асобу. Так, існуюць 12 планет, якія спрычынюцца да ўсёго, што адбываецца ў нашым жыцці. Кандратавы «на кароткай назе» з Эфмерыдамі — так называюцца табліцы руху планет, якія адлюстроўваюць, дзе ў які момант часу знаходзіцца пэўная планета. Гледзячы на таямнічыя знакі, якімі поўныя табліцы, мжовлі адчуваеце

МАКСІМ БАГДАНОВІЧ

Адной з галоўных асаблівасцяў яго гараскопа з'яўляюцца градусы, у якіх знаходзіцца планеты. Наканаваная геніяльнасць — хутчэй за ўсё, 3 (1) градуса геніяльнасці, у якіх знаходзіцца планеты Венера, Меркурый і ўзходны Вулз. Паэтычны дар ад Бога (планета Белы Месяц — у градуса паэтычных здольнасцяў). Гармонія слоў і думак (Венера ў злучэнні ў адным градуса з Меркурыем). Вельмі важная для паэта планета Месяц, верагодна, патрапіла ў апошні градус знака Рыбаў (тагачасна гэтага градуса з'яўляецца Салавей), што абумовіла «загадка» Багдановіча.

ЗНАК ВАДАЛЕЯ. ІВАН МЕЛЕЖ

Планеты ў гараскопе пісьменніка ўтвараюць Арэлі (альбо Шалі), што абумовіла ваганні паміж зададзенасцю і свабодай выяўлення ў творчасці. Два самыя выбітныя раманы Мележа «Людзі на балоце» і «Подых наваліна», што прыкладна выдзіляюцца з тагачаснай беларускай творчасці, былі для ўсіх нечаканасцю. Час напісання і выдання гэтых кніг «пачынае» і «завяршае» пару хрушчоўскай адлігі ў савецкай дзяржаве.

ЗНАК БЛІЗНЯТАЎ. ВАСІЛЬ БЫКАЎ

У гараскопе пісьменніка праявіўся Калідор лютэраў (два пустыя — без планетыў — процілеглыя знакі Скарпіён і Цілець). Інтуітыўна-правільныя адносіны (не будаваў планаў, не думаў пра рэчы, якія сімвалізуюць згяданне знакі) з аднаго боку — да небяспекі, рызыкі і смерці; з другога — да матэрыяльнага і духоўнага багацця (маёмасці, грошай, ежы і г.д.) ратавалі пісьменніка ў жыцці ад неминучай гібель больш за дзесятак (!) разоў, а таксама дапамагалі Быкаву займаць каштоўны духоўны вопыт і прымаць існаваць у цяжкіх абставінах ваеннай пары, так і ў неўладкаваным пасляваенным часе, далі магчымасць пісьменніку атрымаць за сваю творчасць амаль усе віды тагачасных савецкіх прэмій і ўзнагарод. Паказваючы праўду ваіны, Быкаў нібы знаходзіўся ў апазіцыі тагачасным савецкім ідэалагічным дактрынам.

ЗНАК РАКА. ПАЭТЫЧНЫ ДАР АД БОГА

Гараскопы ў шырокім сэнсе слова (ці касмаграммы), якія агучаюць Людміла, Мікола і іх сябры-астралагі падчас імпрэзаў задыякальна-паэтычнага праекта «12 зор'яў», мала падобныя да тых, што месцяцца на апошніх старонках масавых выданняў. І не столькі тым, што гэта гараскопы знакамітых беларускіх пісьменнікаў. Галоўная рыска — у разуменні сутнасці гараскопа: «у папулярнай назе» з Эфмерыдамі — так называюцца табліцы руху планет, якія адлюстроўваюць, дзе ў які момант часу знаходзіцца пэўная планета. Гледзячы на таямнічыя знакі, якімі поўныя табліцы, мжовлі адчуваеце

сябе Алісай у краіне цудаў, а Мікола з Людмілай, крываючыся гэтымі загадкавымі кніжачкамі, тлумачаць, чаму Багдановіч з Расіі вярнуўся ў Беларусь, а Міцкевіч загінуў так далёка ад радзімы.

Гараскоп, тлумачаць яны, гэта не збор парад на кожны выпадак, а спосаб навучыцца арыентавацца ў жыцці, змяніць сябе ў лепшы бок, праз што можа мяняць і космас (прыгадаем, што верх і ніз павязаны ўзаемным падобствам), павялічваць колькасць добра ў свеце. Калі гараскоп і адначасна пэўную зададзенасць, то заўсёды прапановуе чалавеку шэраг магчымасцяў, з якіх той можа выбраць. Сапраўднае геніяльнасць заключаецца ў тым, каб абраць свой светлы шлях, пацягнуцца да лепшага — гэтую думку падзяляюць нашы астралагі і прыводзяць у прыклад Адама Міцкевіча. Зоркі, кажучы яны, прапанавалі класіку зусім іншае пакліканне, адрэзае ад таго гарачнага шляху, які ён абраў, накіраваўшыся абараняць чужыя народы. Мяркуючы па яго касмаграме, можна казаць, што яго было дадзена талка адчуваць перажыванні іншых, данамагаць ім, выслухоўваць. Аднак, сутыкнуўшыся з душэўнай зямляю жонкі, ён не пажадаў звыкнуць ёю і не правёў найлепшы свой бок, абраў цёмны шлях — таку і скажуць заўчасна. А вось Максім Багдановіч інтуітыўна адчуўся на зорнае наканаванне. У ягонай касмаграме важнае месца займае знак Казярога, які ўплывае на Беларусь і Рака, які часта асацыюецца з вернасцю традыцыі і вяртаннем да каранёў. Тыму выхаваны ў сям'і рускіх інтэлігентаў, атрымаўшы адукцыю ў Расіі, Багдановіч вывучыў мову сваіх продкаў і далучыўся да культурнага жыцця Беларусі. Упартаць, з гэтай палітэзавай беларускую мову, паказваў чарнавікі сябрам з просьбай адначасна памылі, — тыповая рыса Казярога, што замацавалася ў беларускім менталітэце і выяўляецца ў гаворцы (Людміла прыводзіць у прыклад прымаўку «ўперся рогам»). Месяц у багдановічым гара-

скопе праяўлены і мае вельмі важнае значэнне, ён з'яўляецца планетай-кіраўніком градусаў, у якіх вызначаецца ажно 8 планет, а гэта вызначае паэтычнасць і рамантычнасць натуры. Мікола Кандратаў, які вельмі скрупулёзна даследаваў гараскоп нашага класіка, лічыць верагодным, што татэм (жывёла, чые рысы ўласцівыя паднаглядаму чалавеку) градуса, у якім знаходзіцца сам Месяц — гэта салавей. Ён адказны за з'яўленне «загадкі Багдановіча», якая дасюль здзіўляе нас: такая маленькая шэрая птушка, амаль не бачна яе, а як співае!

Лагічна меркаваць, што веды пра ўплыв пэўнага становішча планет дазваляць вызначыць найлепшы час і месца для нараджэння дзіцяці. Здавалася б, пралічыўшы сітуацыю на небасхіле на год наперад, зачытайце дзіця, адпраўляючы ў пэўную кропку планеты — і нараджайце будучага паэта ці генерала. Але Мікола і Людміла ў адзін голас аб'яраюць прапанаваную мной «формулу геніяльнасці». Па-першае, кажучы яны, магчымыя моманты нараджэння дзіцяці прадвызначаны гараскопамі бацькоў. Па-другое, толькі чатыры працэнты людзей адпавядаюць пэўнаму знаку Задзяка ці планеце «у чыстым выглядзе» (што значыць: планеты-кіраўнікі — а іх скамае малае 4 — знаходзіцца ў самым гэтым знаку Задзяка). Чалавек за жыццё павінен направацца чалавечасцю, уласціваю свету зорак, космасу праваяцца гарманічна па ўсіх гарманічным, які Шалі, творчым, як Леў, мяккім і працавітым, як Дзева, рызыкаваць, як Скарпіён... Не звязваючы на гэтую цягу да перапачатковай чалавечасці, «папулярны» гараскопы рызыкауюць стаць меней папулярнымі, бо апісваюць, прыкладам, як належыць сабе паводзіць Стральцу, не робячы ніякай агляды ні на планеты, якія могуць уваходзіць у знак, ні на індывідуальныя асаблівасці. Чалавек-Стралец пачытае такі гараскоп, магне рукою — маўляў, няпраўда

ўсё ваша астралогія, ілжанаўка... А справа ў спрошчэнні, у разлічанасці на ўсіх — і ні на каго ў прыватнасці. Астранагічны прагнозы — гэта не фабрычны прадукт, яго складанне патрабуе вялікіх ведаў і намаганняў. І гэта не забаўка — з яго дапамогаю, упэўнены Кандратавы, можна часам змяніць свой лёс і свет, нездарма ў знакамітых уладароў мінушчыны быў у свеце сваё астрагал...

Маргарыта АЛЯШКЕВІЧ.

Сябе Алісай у краіне цудаў, а Мікола з Людмілай, крываючыся гэтымі загадкавымі кніжачкамі, тлумачаць, чаму Багдановіч з Расіі вярнуўся ў Беларусь, а Міцкевіч загінуў так далёка ад радзімы.

Гараскоп, тлумачаць яны, гэта не збор парад на кожны выпадак, а спосаб навучыцца арыентавацца ў жыцці, змяніць сябе ў лепшы бок, праз што можа мяняць і космас (прыгадаем, што верх і ніз павязаны ўзаемным падобствам), павялічваць колькасць добра ў свеце. Калі гараскоп і адначасна пэўную зададзенасць, то заўсёды прапановуе чалавеку шэраг магчымасцяў, з якіх той можа выбраць. Сапраўднае геніяльнасць заключаецца ў тым, каб абраць свой светлы шлях, пацягнуцца да лепшага — гэтую думку падзяляюць нашы астралагі і прыводзяць у прыклад Адама Міцкевіча. Зоркі, кажучы яны, прапанавалі класіку зусім іншае пакліканне, адрэзае ад таго гарачнага шляху, які ён абраў, накіраваўшыся абараняць чужыя народы. Мяркуючы па яго касмаграме, можна казаць, што яго было дадзена талка адчуваць перажыванні іншых, данамагаць ім, выслухоўваць. Аднак, сутыкнуўшыся з душэўнай зямляю жонкі, ён не пажадаў звыкнуць ёю і не правёў найлепшы свой бок, абраў цёмны шлях — таку і скажуць заўчасна. А вось Максім Багдановіч інтуітыўна адчуўся на зорнае наканаванне. У ягонай касмаграме важнае месца займае знак Казярога, які ўплывае на Беларусь і Рака, які часта асацыюецца з вернасцю традыцыі і вяртаннем да каранёў. Тыму выхаваны ў сям'і рускіх інтэлігентаў, атрымаўшы адукцыю ў Расіі, Багдановіч вывучыў мову сваіх продкаў і далучыўся да культурнага жыцця Беларусі. Упартаць, з гэтай палітэзавай беларускую мову, паказваў чарнавікі сябрам з просьбай адначасна памылі, — тыповая рыса Казярога, што замацавалася ў беларускім менталітэце і выяўляецца ў гаворцы (Людміла прыводзіць у прыклад прымаўку «ўперся рогам»). Месяц у багдановічым гара-

скопе праяўлены і мае вельмі важнае значэнне, ён з'яўляецца планетай-кіраўніком градусаў, у якіх вызначаецца ажно 8 планет, а гэта вызначае паэтычнасць і рамантычнасць натуры. Мікола Кандратаў, які вельмі скрупулёзна даследаваў гараскоп нашага класіка, лічыць верагодным, што татэм (жывёла, чые рысы ўласцівыя паднаглядаму чалавеку) градуса, у якім знаходзіцца сам Месяц — гэта салавей. Ён адказны за з'яўленне «загадкі Багдановіча», якая дасюль здзіўляе нас: такая маленькая шэрая птушка, амаль не бачна яе, а як співае!

Лагічна меркаваць, што веды пра ўплыв пэўнага становішча планет дазваляць вызначыць найлепшы час і месца для нараджэння дзіцяці. Здавалася б, пралічыўшы сітуацыю на небасхіле на год наперад, зачытайце дзіця, адпраўляючы ў пэўную кропку планеты — і нараджайце будучага паэта ці генерала. Але Мікола і Людміла ў адзін голас аб'яраюць прапанаваную мной «формулу геніяльнасці». Па-першае, кажучы яны, магчымыя моманты нараджэння дзіцяці прадвызначаны гараскопамі бацькоў. Па-другое, толькі чатыры працэнты людзей адпавядаюць пэўнаму знаку Задзяка ці планеце «у чыстым выглядзе» (што значыць: планеты-кіраўнікі — а іх скамае малае 4 — знаходзіцца ў самым гэтым знаку Задзяка). Чалавек за жыццё павінен направацца чалавечасцю, уласціваю свету зорак, космасу праваяцца гарманічна па ўсіх гарманічным, які Шалі, творчым, як Леў, мяккім і працавітым, як Дзева, рызыкаваць, як Скарпіён... Не звязваючы на гэтую цягу да перапачатковай чалавечасці, «папулярны» гараскопы рызыкауюць стаць меней папулярнымі, бо апісваюць, прыкладам, як належыць сабе паводзіць Стральцу, не робячы ніякай агляды ні на планеты, якія могуць уваходзіць у знак, ні на індывідуальныя асаблівасці. Чалавек-Стралец пачытае такі гараскоп, магне рукою — маўляў, няпраўда

ўсё ваша астралогія, ілжанаўка... А справа ў спрошчэнні, у разлічанасці на ўсіх — і ні на каго ў прыватнасці. Астранагічны прагнозы — гэта не фабрычны прадукт, яго складанне патрабуе вялікіх ведаў і намаганняў. І гэта не забаўка — з яго дапамогаю, упэўнены Кандратавы, можна часам змяніць свой лёс і свет, нездарма ў знакамітых уладароў мінушчыны быў у свеце сваё астрагал...

ўсё ваша астралогія, ілжанаўка... А справа ў спрошчэнні, у разлічанасці на ўсіх — і ні на каго ў прыватнасці. Астранагічны прагнозы — гэта не фабрычны прадукт, яго складанне патрабуе вялікіх ведаў і намаганняў. І гэта не забаўка — з яго дапамогаю, упэўнены Кандратавы, можна часам змяніць свой лёс і свет, нездарма ў знакамітых уладароў мінушчыны быў у свеце сваё астрагал...

Шмат цікавага вы пачуеце ў гасцяў у Міколы і Людмілы — што існуе Чорны і Белы Месяц, што ў Янікі Купалы было два градусы геніяльнасці, што многія беларусы найлепшай праўляюцца за мяжой, бо доўга не мелі сваёй дзяржавы і свайго кіруючага знаку Задзяка, але «беларускі след» можна знайсці ў самых розных кутках планеты, што людзі з падобным градусам прыягваюцца... І між іншым, муж і жонка належыць да супрацьлеглых знакаў, таму на простым побытавым узроўні ім наканавана канфліктаваць, і толькі пры дасягненні высокага духоўнага узроўню зносінаў яны могуць дапаўняць адно аднаго, прымушаюць працігнаць працаваць на, а не супраць іх. Галоўным набыткам, які маюць дзякуючы сумеснаму захапленню астралогіяй, лічыць упэўненасць, што «ты не сам па сабе, у цэры ёсць адказнасць перад іншымі, перад космасам, на якім адбываецца кожны твой драны ўчынак ці маленькі падзвіг». За заканчэнні цыкла вечарына «12 зор'яў», верагодна, у часопісе «Маладосць» будзе змешчаны гараскопы беларускіх пісьменнікаў, складзеныя Людмілай, Міколам і іх сябрамі — і мы атрымаем магчымасць вывучыць спасцігаць свой лёс на прыкладах нашых слаўных папярэд